

žurnál

Žurnál Univerzity Palackého v Olomouci | květen 2025 | číslo 4 | ročník 34

rozhovor

Nový rektor UP Michael Kohajda

Univerzita Palackého
v Olomouci

Genius loci...

Vyzkoušejte novinky v nápojové sekci UPointu

káva z Pikoly, čaj od Sonnentoru, vitamínové vody Bohemscá

UPoint

Informační centrum
a obchod

Adresa

Dům U Černého psa
Horní náměstí 12
779 00 Olomouc

Otevírací doba

Pondělí–pátek: 9:00–17:00

www.upoint.upol.cz

[upoint.upol](https://www.instagram.com/upoint.upol)

obsah

- 2 — Šedesát let Academia Filmu Olomouc: Svědectví o proměně doby i společnosti
- 5 — Muzikant Petr Fiala se stal novým králem majálesu
- 6 — Fakulta tělesné kultury proměnila výuku v taneční jízdu s lektory z celého světa
- 6 — Univerzita má irský koutek
- 7 — Zprostředkovaná společnost: teologická fakulta se v projektu zaměří na konspirační teorie
- 7 — FZV získala nominaci na prestižní ocenění
- 8 — Třicet a šedesát let od promoce. Lékařská fakulta přivítala své absolventy
- 8 — Pedagogická fakulta představila nový portál Pečuji o sebe... a své žáky
- 9 — Začala komplexní rekonstrukce jedné z budov právnické fakulty
- 9 — Studenti přírodovědecké fakulty se podíleli na výsadbě Akademického sadu ve Slatinkách
- 10 — Fascinuje mě, jak materiálové vědy mění náš pohled na biologii
- 11 — Klimatické změny mění svět vážek v evropských rašeliních
- 12 — I běžný odběr krve může být při léčbě pokročilé rakoviny prostaty užitečný
- 13 — Portrét – Veronika Růžičková: Speciální pedagogika? Neuvěřitelně pestrá, je to práce se společností
- 16 — Úspěchy akademiků a studentů
- 20 — UPoint slavil 10. narozeniny
- 21 — Studentka navrhla dvoumetrový model lidského srdce do Pevnosti poznání
- 22 — Temné obilí připomíná masakr z konce druhé světové války
- 24 — Kaleidoskop krátkých zpráv
- 26 — Rozhovor – Rektor UP Michael Kohajda: Musíme hledat nové cesty, abychom obstáli v měnícím se světě
- 30 — Doporučuji – Co čte, poslouchá a sleduje akademická obec
- 32 — Zkušenost – Aleš Pop, principál od počítačů: Loutkové divadlo je řehole, bez které nemůžu existovat
- 34 — Od tance k fyzioterapii
- 35 — Absolventka – Kaczi, milovnice hudby a hor
- 37 — Chemik Lukáš Kučera: od domácího sládky k univerzitnímu pivovaru
- 38 — Ocenění pro nadějně básníky i dramatiky
- 39 — Zrcadlení – Itálie
- 40 — Propršené olomoucké majáles roku 1956

titulní strana – nový rektor UP Michael Kohajda | foto: Jakub Čermák

Žurnál | Vychází dvakrát za semestr | Registrace: MK ČR E 12524, ISSN 1804-6754 | Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 779 00 Olomouc | IČ: 61989592 | Vedoucí redakce: Ivana Pustějovská | Layout: Věra Marešová | Sazba: Michaela Cyprová | Korekce: Jiří Slavík | Redakce: Biskupské nám. 1, Olomouc | +420 585 631 155 | zurnal@upol.cz | Tisk: Profi-tisk group Olomouc | Náklad 2 000 ks

Vážené kolegyně, vážení kolegové,
milé studentky a milí studenti,

držíte v rukou nové vydání *Žurnálu naší alma mater* – a s ním také mé první úvodní slovo v roli rektora. Přijetí této odpovědné funkce je pro mě velkou ctí a zároveň závazkem. Univerzita totiž není jen institucí, ale především společenstvím lidí, kteří se každý den podílejí na jejím chodu, rozvoji a směřování do budoucnosti.

Na tomto místě bych chtěl ze srdce poděkovat všem zaměstnankyním a zaměstnancům za jejich každodenní práci, odborné nasazení, trpělivost i lidský rozměr, který vnášejí do výuky, výzkumu, správy i podpůrných činností. Bez vašeho úsilí by univerzita nemohla naplňovat své poslání.

Zvláštní poděkování patří i našim studentkám a studentům – za jejich píli, zvědavost a schopnost čelit výzvám, které studium nevyhnutelně přináší. Víím, jak náročný může být akademický rok, a o to více si vážím vaší vytrvalosti.

Přeji vám všem krásné a klidné léto – ať přinese zasloužený odpočinek, nové podněty a dostatek sil do dalšího období. Těším se na společná setkávání a spolupráci v nadcházejícím akademickém roce, ve kterém budeme společně psát další kapitoly života naší univerzity. Protože všichni tvoříme jeden příběh – příběh Univerzity Palackého v Olomouci.

Michael Kohajda, rektor

téma

text: Ivana Pustějovská
foto: J. Hromádko, K. Holbová, J. Čermák,
R. Bláhová, A. Šrejber, J. Skácelík

Šedesát let Academia Filmu Olomouc: Svědectví o proměně doby i společnosti

Když se řekne slovo „film“, naskočí nám ve vteřině slovo „zábava“. Filmy dokážou rozplakat, rozesmát nebo i rozzuřit. Ale filmy umí mnohem víc, dokážou nás poučit a pomáhají nám pochopit i ty nejsložitější problémy našeho světa. Filmaři totiž našli společnou řeč s vědci. A výsledek? Slangově řečeno: poutavý biják. Přesně takový, jaký už 60 let nabízí divákům Mezinárodní festival populárně-vědeckých filmů Academia Film Olomouc.

Tisícovky lidí, kteří na sklonku letošního dubna vybírali z více než čtyř stovek bodů programu a složité vymýšleli, jak stihnout co nejvíce projekcí, besed a koncertů, určitě nepřemýšleli nad tím, že jsou součástí filmové historie. AFO, jak zní zavedená zkratka této přehlídky, totiž nemá v Evropě obdobu. Je to unikát, který se zrodil na Univerzitě Palackého a za šedesát let prošel nebyvalou proměnou z akce pro pár desítek odborníků až po dnešní mega akci.

„Poměrně dlouho byl festival, v podstatě až do revoluce, brán spíše jako profesionální prostředí pro setkávání tvůrců, akademiků a filmařů. Jako místo, kde se mohli potkat, diskutovat, vyměnit si zkušenosti a někam ten žánr posunout. Sice byl od začátku otevřen veřejnosti, ale že by o něj byl nějaký masový zájem mezi Olomoučany, to tehdy ne,“ připomíná Jiří Slavík, dlouholetý dramaturg AFO, který se podílel i na vydání ojedinělé publikace k letošnímu výročí a doslova se prohrabal mnohými krabice-

mi s výstřižky, dokumenty a fotografiemi. „Šedesátka“ totiž bývá i v lidském životě příležitostí se ohlédnout a položit si pár otázek jako třeba: Kde jsme začali? Kde jsme? Kam míříme?

Vědecké filmy kontra filmy o vědě

Pamětníci si možná ještě vzpomenou, že pokud někde spíše omylem zaznamenali v minulém století film o vědě nebo vědcích, určitě v nich vždy „hrály“ mikroskopy, bílé pláště, případně záběry do konferenčních místností, kde se do úmoru jednalo. Nejinak tomu bylo na počátku AFO. „Mnoho let na AFO dominovaly lékařské filmy. Často to byly čistě záznamy různých operací. Nicméně prostor měla i další témata, dalo by se říct, že do revoluce mělo AFO tři pilíře, kromě lékařských filmů to byly filmy přírodovědné a společenskovední,“ vysvětluje Jiří Slavík. To, že doba byla takřikajíc černobílá, neznamenalo, že se v Olomouci neobjevovaly před rokem 1989 jako hosté i zajímavé osobnosti z filmové branže. AFO začalo v roce 1966 a díky pozvolnému uvolňování společenské situace tak mohl například podle Jiřího Slavíka zasednout v porotě režisér Evald Schorm a svůj film představit Karel Vachek. „V sedmdesátých a osmdesátých letech tu začínala celá nová generace dokumentaristů jako Helena Třeštíková, Olga Sommerová, Pavel Koutecký... Ti všichni tady prezentovali svá díla a získávali ceny,“ vypočítává dramaturg.

Oceněné snímky AFO 60

Porota Mezinárodní soutěže zvolila za nejlepší mezinárodní populárně-vědecký film snímek **Pan želvák** (Turtle Walker). Portrét indického vědkyně želv Satishe Bhaskara je fascinující studií vědeckého nadšení, zvědavosti a objevování. ■ Hlavní cenu za komunikaci vědy získal kanadský film **Zvířecí hrdost** (Animal Pride). ■ Cenu za nejlepší český a slovenský film obdržel dokument Zuzany Piusi **Pachová stopa** (The Scent Trail). ■ V soutěži krátkých filmů zvítězil snímek **Proč milovat mokřady** (Wetlands – Life Blood). ■ Cenu za nejlepší imerzivní dílo si odnesl projekt rozšířené reality **Turbulence: Jamais Vu**. ■ Diváckou cenu získal snímek **Sběratelé kratomu**. ■ Společnost Sandbox Films ocenila nejlepší projekty účastníci se programu Camp 4Science. Hlavní cenu a odměnu 25 000 dolarů získal projekt **The Archipelago** za silný příběh o dospívání. ■ Cenu za mimořádný přínos popularizaci vědy udělilo AFO podcastu **Radiolab**, který neustále přináší silné vědecké příběhy a svým jedinečným přístupem inspiruje vědeckou komunitu po celém světě.

Nové začátky. Nebo konec...

Podzim 1989 byl pro československou společnost přelomový. Padla vláda jedné strany, kultura zažívala boom – začaly se v obřích nákladech vydávat knihy dříve zakázaných autorů, promítaly se trezorové filmy. Zdálo by se, že velkou budoucnost má před sebou i AFO. Že existenční problémy, s nimiž se na sklonku osmdesátých let začala přehlídka potýkat, zmizí. „Už koncem osmdesátých let festival dle pamětníků docela stagnoval a po revoluci se navíc objevila otázka, kdo ho bude financovat, protože peníze prostě nebyly. A tak se uvažovalo i o tom, zda ho raději nezrušit. Naštěstí mělo AFO podporu tehdejšího rektora Josefa Jařaba a nějak se podařilo novým poměrům přizpůsobit, najít prostředky a model, jak festival pořádat dál. Ale první polovina devadesátých let byla z tohoto pohledu docela krušná. Josef Jařab se nebál ani konstruktivní kritiky a festivalu pomohl mimo jiné svými zahraničními kontakty, díky nimž zde začali jezdit hosté ze západu. A tak se nepřetržitě koná dodnes,“ připomíná Jiří Slavík neopominutelnou roli prvního svobodně zvoleného rektora UP.

AFO 61...

Začala se psát novodobá historie AFO. Zahnuje velkou energii a nadšení několika generací organizátorů, zapojení studentů,

získání přízně veřejnosti, včetně té zahraniční, i sponzorů a partnerů. AFO se proměnilo ve společenský fenomén. Nejenže ukazuje, že věda je prospěšná a může být i zábavná nebo sexy, ale připomíná, že je důležité zajímat se o svět, v němž žijeme, protože můžeme být jeho spoluvtvořci nebo přinejmenším jeho spoluzachránci. Nabízí prostor pro diskuzi, je otevřené všem názorům, reflektuje aktuální společenská témata i trendy. Už nejde jen o filmy s mikroskopy. Univerzita Palackého touto přehlídkou zcela naplňuje onu tzv. třetí roli vysokých škol, tedy službu společnosti.

A jaké bude AFO 61, 62, 63? Eva Navrátilová, ředitelka festivalu, má jasno: „Jsem přesvědčená, že díky neustálé generační obměně, která se každoročně na festivalu odehrává s příchodem nových studujících do organizačního týmu, nemá festival šanci zestárnout a jeho atmosféra bude díky tomu vždycky výjimečná. Zároveň se snažíme být otevření inovacím, nechceme ustrnout, ale naopak se dál vyvíjet. Toho byla letos докладem například nově vzniklá soutěžní sekce imerzivních médií, ale i podtitul festivalu „work in progress“. Vnímáme organizaci festivalu jako nekončící proces a pokaždé si tak můžeme být jistí, že další ročník může být zase o něco lepší. Už teď na tom pracujeme,“ slibuje Eva Navrátilová. Přesvědčit se můžete sami příští rok v dubnu.

Osobitá kniha odhaluje pestrou historii festivalu Academia Film Olomouc

Academia Film Olomouc: 60 let populárně-vědeckého filmu (AFO60), tak je pojmenována originální publikace, která shrnuje šedesát let existence tohoto festivalu a která funguje jako pestrá kronika i sběratelský umělecký artefakt zároveň. Kniha ve formě designového šanonu nabízí rozhovory, historii, eseje, rozsáhlé fotoalbum i grafickou pohlednici s odznakem a oboustranný plakát. Publikace vznikla ve spolupráci současného tvůrčího týmu AFO, Vydavatelství Univerzity Palackého a grafika Radima Měsíce. Kniha AFO60 pokrývá tři neoddělitelné festivalové roviny – přítomnost, minulost i společenské přesahy. V samostatných částech přináší čtivě zpracovanou historii AFO od počátků k dnešku, rozsáhlé fotoalbum plné archivních snímků napříč všemi ročníky, rozhovory s bývalými řediteli AFO i členy organizačního týmu, kteří pomáhali formovat tvář současného festivalu, esejisticky laděné příspěvky současného tvůrčího týmu AFO a jako bonus oboustranný plakát a designovou pohlednici. Kniha vychází za podpory Ministerstva kultury ČR, Statutárního města Olomouce a Státního fondu audiovizí a je k dostání na e-shopu VUP.

text: Ivana Pustějovská
foto: Vojtěch Kmenta

majáles

Muzikant Petr Fiala se stal novým králem majálesu

„Opatrujte se i v této překomplikované době. Dělejte si, co chcete, se vši pokorou, a nebojme se ničeho a nikoho,“ tak pozdravil své poddané shromážděné na Zbrojnici nový král Olomouckého majálesu Univerzity Palackého muzikant Petr Fiala. Pomyslnou královskou štafetu předal frontmanovi skupiny Mňága a Žďorp loňský majálesový vládce, písničkář Michal Horák. Korunovace krále či královny je tradiční součástí programu majálesu. Ten letošní nabídl během tří dnů malým i velkým návštěvníkům desítky workshopů, soutěží, koncertů, divadelních představení, přednášek nebo sportovních aktivit.

8 fakult
1 univerzita

Fakulta tělesné kultury proměnila výuku v taneční jízdu s lektory z celého světa

Pětadvacátý International Teaching Week na Fakultě tělesné kultury UP se houpal v tanečních rytmech. Během především praktických lekcí si studenti mohli pod vedením zahraničních i domácích lektorů vyzkoušet latinu, irské či chorvatské lidové tance, street dance nebo absolvovat taneční hodiny zaměřené na sebepoznání.

„Chtěli jsme nabídnout co nejširší paletu tanečních stylů i přístupů, neopomněli jsme ale ani akademický přístup k tanci, proto byly do programu zařazeny také teoretické přednášky. O některých hostech jsme měli jasnou představu už z dřívějších, další jsme oslovovali na našich partnerských institucích a na základě doporuče-

ní,“ uvedl proděkan pro zahraničí Michal Kudláček.

Účastníky během týdne roztančilo jedenáct lektorek a lektorů, například z Kanady, Rumunska či Španělska. Nechyběla mezi nimi ani Shira Robbins z izraelské Levinsky-Wingate Academic College, která za taneční týden na fakultě tak trochu může. „Byla naším hostem již v roce 2022 a její náboj a přístup k tanci byly pro nás natolik inspirující, že jsme začali myšlenku International Dancing Weeku aktivně rozvíjet. Kvůli organizační náročnosti ale nápad potřeboval uzrát,“ dodala Markéta Kudláčková z pořádacího oddělení pro zahraniční spolupráci.

Připravený program se setkal s velkým zájmem studentů i zaměstnanců fakulty. Studenti taneční specializace dokonce Janitu Frantsi z kanadské University of Alberta, která si pro ně připravila představení svého tanečně výzkumného projektu, požádali o extra workshop. „Oceňuji možnost nejen si vyzkoušet nové taneční styly, ale také nasát atmosféru a kulturu, kterou k nám zahraniční odborníci přinesli. Absolvovala jsem lekce irských tanců, contemporary, life dance a salsy a všechny jsem si moc užila. Bylo skvělé vyzkoušet si něco nového a doufám, že se podobná příležitost v budoucnu ještě naskytne,“ pochválila studentka rekreologie Kateřina Jenisová. (vim)

Univerzita má irský koutek

V knihovně katedry anglistiky a amerikanistiky Filozofické fakulty UP byl za pří-

tomnosti velvyslance Irska Alana Gibbonsa slavnostně otevřen irský koutek. Slouží všem studentům univerzity, kteří se zajímají o irskou kulturu a jazyk.

„Jsme zavázáni mnoha zemím, které podporují výuku svých jazyků a literatur na naší fakultě. Pan velvyslanec Gibbons nás ujistil dlouhodobou podporou a jsme za to vděční,“ uvedl Jan Stejskal, děkan Filozofické fakulty UP. Podle něj Alan Gibbons přislíbil vedle knih i iniciativu, jež má vést k rozšíření spolupráce s několika irskými univerzitami.

O tom, že bude na Univerzitě Palackého otevřen irský koutek, se hovořilo už při loňské velvyslancově návštěvě Olomouce. „Irská studia mají na olomoucké univer-

zitě svou historii. Vyučují se zde téměř od sametové revoluce. Nejprve je učil Mike Stoddart, poté Matthew Sweney. V posledních zhruba osmnácti letech FF UP nabízela i kurzy irštiny, které vedl přední odborník na irštinu v ČR Radvan Markus,“ přiblížil historii výuky tohoto jazyka na FF UP David Livingstone z katedry anglistiky a amerikanistiky.

Při slavnostním otevření irského koutku doprovázela na filozofickou fakultu velvyslance Irska i zástupkyně vedoucího mise Eadaoin O'Connor. Akce se zúčastnil i Radvan Markus, jenž po slavnostní události nabídl přednášku o současné irskojazyčné literatuře i jeho překladech z irštiny do češtiny. (map)

Zprostředkovaná společnost: teologická fakulta se v projektu zaměří na konspirační teorie

Proč lidé věří konspiračním teoriím? Touto otázkou se zabývají výzkumníci z Cyriometodějské teologické fakulty UP v rámci projektu Zprostředkovaná společnost, který reflektuje prudký rozvoj technologií a jejich vliv na život. Na čtyřletém projektu Psychologického ústavu Akademie věd ČR, který je financován z Operačního programu Jan Amos Komenský, se podílejí i odborníci z Masarykovy univerzity a Vysokého učení technického v Brně.

Řešitelé chtějí prohloubit porozumění procesům, které souvisejí s prací s informacemi na individuální, sociální a sociální úrovni, a to z pohledu společenských věd a humanitních oborů, jako je psychologie, politologie, pedagogika nebo teologie, a ve spolupráci s počítačovými vědami. Východiskem je poznání, že psychické procesy člověka jsou řízeny

a utvářeny v interakci s druhými lidmi, kteří zprostředkovávají svět a společnost. Stále více se ale součástí života stávají interakce v digitálním prostředí. Odborníci se tak mimo jiné zaměřují na zkoumání dopadů umělé inteligence a změny v kognitivních, sociálních či afektivních kompetencích jedinců a skupin, které mohou z takových interakcí plynout.

Výzkumníci z Institutu sociálního zdraví (OUSHI) CMTF UP se soustředí na konspirační teorie v kontextu religiozity a spirituality. „Cílem je získat hlubší pochopení dynamiky veřejného diskurzu a identifikovat faktory přispívající k víře v konspirační teorie. Tento výzkumný záměr navazuje na naši dlouhodobou aktivitu v této oblasti. V době pandemie covidu-19 jsme uskutečnili několik sběrů dat, které postupně vyhodnocujeme a závěry publikujeme. Zabýváme

se ale nejen konspiracemi, které se zaměřují na očkování a původ viru, ale také na další aktuální témata, jako jsou moderní technologie nebo politické narativy týkající se války na Ukrajině,“ uvedl vedoucí OUSHI Peter Tavel s tím, že výstupem budou články v impaktovaných časopisech. (vim)

FZV získala nominaci na prestižní ocenění

Fakulta zdravotnických věd zaznamenala úspěch v oblasti mezinárodní spolupráce a vzdělávání. Projekt Radiology English Across Borders v rámci programu Aktion byl v kategorii Internacionalizace nominován na cenu Domu zahraniční spolupráce (DZS) za rok 2024. Vyhlášení vítězů se uskutečnilo na konci března v pražském Rudolfinu. Projekt byl zařazen i do výroční publikace DZS za rok 2024.

„Nominace na toto prestižní ocenění je pro nás dokladem toho, že i relativně malý projekt má ve své oblasti významný dopad a je unikátní. Na projektu je nejprínosnější to, že je jednou z mála mezinárodních aktivit a možností mobilít v programu Radio-

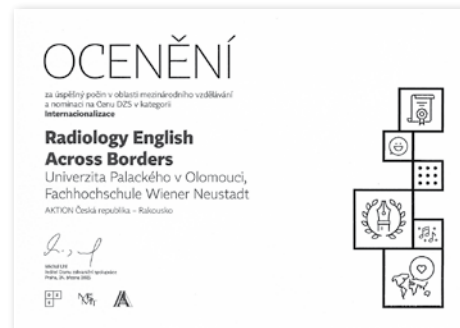
logický asistent,“ uvedl hlavní řešitel projektu Lukáš Merz z Ústavu společenských a humanitních věd FZV UP.

Projekt Radiology English Across Borders propojil studenty bakalářských a magisterských programů radiologické technologie z Olomouce a Vídeňského Nového Města. Cílem bylo zlepšit odborné komunikační dovednosti studentů v angličtině a podpořit jejich profesní rozvoj. Projekt probíhal ve čtyřech fázích.

Po úvodním seznámení na fakultě následoval praktický workshop vedený Hanou Sobotkovou a Desirée Verdonk a návštěva Radiologické kliniky Fakultní nemocnice Olomouc pod vedením absolventů radio-

logické asistence. Poté studenti pracovali na domácích úkolech a seznamovali se s instruktážními videozáznamy. Závěrečná fáze, která proběhla v Rakousku, zahrnovala modelové situace v simulovaném prostředí a exkurzi do protonového centra MedAustron, specializovaného na léčbu rakoviny a výzkum.

„Za nejzajímavější považuji konfrontaci výukových metod a prostředí mezi Olomoucí a naším rakouským partnerem,“ shrnul Lukáš Merz a dodal ještě, že projekt by se mohl dočkat pokračování. „Podle možností partnerské instituce zvažujeme v budoucnu zapojení ergoterapie či fyzioterapie,“ prozradil Lukáš Merz. (dkr)

8 fakult
1 univerzita

Třicet a šedesát let od promoce. Lékařská fakulta přivítala své absolventy

Ze všech koutů České republiky, ale také ze Slovenska, Německa či Spojených států se na Lékařskou fakultu UP během jara vrátili její absolventi. Zatímco na setkání Radicés/Kořeny se šli lékaři a lékařky, kteří medicínu úspěšně dokončili v roce 1995, účastníci Diamantové promoce vzpomínali na dobu před šedesáti lety.

Z USA na Kořeny, na nichž se potkalo 154 někdejších studentů, přiletěl Bohdan Pomahač s manželkou Hanou. „Cesta se určitě vyplatila, s některými jsme se opravdu těch třicet let neviděli. Takové setkání je pro nás velká věc. Teď jsme všichni v nejlepších letech, kdo ví, jestli se nám podaří se takto potkat ještě po čtyřiceti nebo

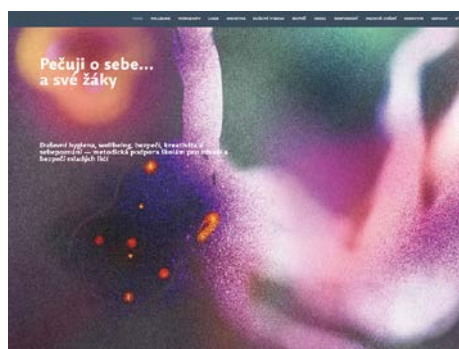
padesáti letech od promoce. To už to, myslím, bude horší,“ uvedl známý plastický chirurg a čestný doktor UP. „Je to fantastické a jsme rádi, že tu můžeme být. Když vidím tváře našich spolužáků, úplně mě to nabíjí energií a vrací se mi ta doba, kdy jsme tu studovali,“ doplnila ho manželka, kterou oslovilo oční lékařství a věnuje se výtvarnému umění. Oba obdivovali, jak se fakulta od jejich promoce proměnila. „Jde kupředu a to je super,“ dodal Bohdan Pomahač.

Moderní prostory fakulty posloužily také jako kulisa pro Diamantovou promoci, na níž pamětní diplomy převzalo 33 absolventů z roku 1965. Mezi nimi například

neurolog Zbyněk Kalita podepsaný pod Národním programem péče o CMP (pacienti s cévní mozkovou příhodou), Helena Vavřková, která se kromě péče o pacienty a výuky mediků na III. interní klinice LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc odborně věnovala problematice aterosklerózy a poruch lipidového metabolismu, nebo Marie Štefková, která stále ještě učí ortodoncii. „S úctou a vděčností myslíme na naše učitele, kteří mají velkou zásluhu na tom, jak jsme zvládli nejen studium, ale následně i svou profesi. Mnozí z nich byli také našim morálním vzorem,“ uvedla v krátké řeči po znovusložení promočního slibu. (vim)

Pedagogická fakulta představila nový portál Pečuji o sebe... a své žáky

Jako metodická podpora slouží školám nová platforma Pedagogické fakulty Univerzity Palackého s názvem Pečuji o sebe... a své žáky. Fakulta v této souvislosti zahájila i provoz tematických sociálních médií, jejichž prostřednictvím zveřejňuje mimo jiné i ukázky z didaktických prostředků.

Nový portál Pečuji o sebe... a své žáky Pedagogické fakulty UP je koncipován jako metodická podpora učitelů a učitelek, kteří chtějí vnést do výuky na školách témata související s duševní hygienou, wellbeingem a podporou duševního zdraví žáků a žákyň. Téma je stále aktuálnější v kontextu zpráv o četnosti duševních problémů dospívajících. Od roku 2025 je wellbeing rovněž součástí oficiálních kurikulárních dokumentů pro základní vzdělávání. Také proto portál Pečuji o sebe... a své žáky nabízí bohaté spektrum volně dostupných metodických materiálů, publikací a pomůcek určených přímo do výuky. Jeho součástí je i knihovna s řadou publikací, jež jsou volně ke stažení. Na jejich vzniku se podílely členky katedry psychologie a patopsychologie PdF UP i externí a zahraniční specialisté.

„Tématu wellbeingu a duševního zdraví se na fakultě věnujeme již několik let,“ uvedla Petra Šobánková, proděkanka PdF UP, pod jejímž vedením tým spolupracovníků pracuje. Připomněla i pořádání prožitkových workshopů. „Nově jsme připravili materiály k journalingu nebo sebepoznání, již dříve i soubor projektivních pocitových karet, které napomáhají vnímat a vizualizovat emoce. Karty tvoří ve svém celku bohatou barevnou škálu a pomohou uvědomit si momentální emoce – včetně těch, které jsou slovy obtížně uchopitelné. A jak je využít? Zaměřte se na své momentální emoce, vnitřní stav, náladu – a následně vyberte kartu, která tuto emoci nejlépe vyjadřuje. Některé z těchto karet průběžně přidáváme na sociální síť projektu,“ doplnila proděkanka PdF UP. (map)

Začala komplexní rekonstrukce jedné z budov právnické fakulty

Právnická fakulta předala budovu A stavební firmě. Stavba ze 70. let minulého století projde komplexní rekonstrukcí. Díky ní fakulta získá nové prostory a moderní zázemí pro studenty i zaměstnance. Otevření opravené budovy je plánováno na září 2026.

„Cílem rekonstrukce je kompletní modernizace celé budovy. Slibujeme si od ní zlepšení pracovních podmínek pro naše zaměstnance a modernizaci výukových prostor. Nová bude například vzduchotechnika, rozvody, zásadně se rozšíří počet toalet. Všechna patra nově propojí výtah, který usnadní přístup a pohyb po budově imobilním osobám,“ vyjmenoval Michael Kohajda, který měl jako proděkan PF UP investice na starosti.

Budovu navíc rozšíří nástavba nad současnou rotundou. „Získáme tak další výukový prostor. Jeho využití bude ale mnohem širší. Mohly by se tam konat konference

nebo zasedání vědecké rady,“ naznačil Michael Kohajda. Nové a výrazně větší budovy i prostory pro zahraniční oddělení, které tak bude moci lépe sloužit studentům. „Lepší podmínky k práci budou mít všichni administrativní pracovníci,“ dodal.

Vedení fakulty je rádo, že se po dlouhé době plánování a příprav podařilo předat budovu A stavební firmě. „Poděkování patří projekční firmě, týmu na fakultě a rektorátu – všem kolegům, kteří přestavbu připravili. Přeji nám všem, ať se stavba daří, a případných komplikací ať je co nejméně. Zaměstnancům a studentům děkuji za trpělivost. Uzavření budovy A znamenalo sestěhování všech do jedné budovy a částečně omezilo provoz,“ uvedl Václav Stehlík, děkan fakulty. S tím, že se těší, až bude hotovo a nové prostory začnou sloužit.

Předpokládaná cena rekonstrukce byla 99,5 milionu korun bez DPH, povedeno

soutěží se však podařilo cenu snížit na necelých 75 milionů korun bez DPH. K financování fakulta využije získanou dotaci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, zhruba pětinu nákladů uhradí ze svých zdrojů.

Rekonstrukci, která potrvá do léta 2026, provede brněnská společnost ESOX. (eha)

Studenti přírodovědecké fakulty se podíleli na výsadbě Akademického sadu ve Slatinkách

Novým Akademickým sadem se mohou pochlubit Slatinky na Prostějovsku. Desítky ovocných dřevin, které byly vybrány s ohledem na místní klimatické a půdní podmínky, vysadili v této obci na konci února studenti přírodovědecké fakulty spolu s místními obyvateli.

Návrh výsadby ovocných dřevin a révy vinné odkazuje na dřívější extenzivní sady v oblasti Malého Kosíře. Nápad založit ve

Slatinkách Akademický sad vzešel z krajinářského workshopu, který pravidelně pořádá Ústav plánování krajiny Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Lednici a katedra ekologie a životního prostředí přírodovědecké fakulty.

„V roce 2020 a 2024 byly ve Slatinkách uspořádány dva workshopy. Studenti na nich řešili různé problémy v intravilánu i extravilánu obce. Zaměřili se například na

odtokové poměry na Kobylí hlavě, na chráněná území Vápenic – Kosířských lomů i na zemědělskou půdu v okolí. Pozornost studenti věnovali také dlouhodobému problému Slatinek, kterým je parkování vozidel návštěvníků obce a přírodně cenných území Velkého a Malého Kosíře či Vápenic,“ uvedl vedoucí katedry ekologie a životního prostředí Bořivoj Šarapatka, který byl spolu s Alenou Salašovou garantem projektu ve Slatinkách.

„Sad jsme nazvali Akademický, protože se na něm podílí studenti z Univerzity Palackého a Mendelovy univerzity. Strategické umístění v blízkosti Kosíře nabízí jedinečnou příležitost vytvořit odpočinkovou zónu a zároveň výukový prostor,“ doplnila starostka obce Slatinky Monika Prokopová.

Pro výsadbu byly s ohledem na místní klimatické, půdní a stanovištní podmínky zvoleny staré a krajové odrůdy hrušní, jabloní, třešní, slivoní a višní. „Zajímavou krajovou odrůdou je třešeň Dobrá bílá. Díky své žlutavé barvě plodů není atraktivní pro špačky a jiné ptactvo. Z hrušní pak určitě zaujme odrůda Velká krvavka, která překvapí svou červenou barvou dužniny,“ řekl Zdeněk Špišek z katedry chemické biologie přírodovědecké fakulty, který měl nad výsadbou odborný dohled. (cho)

Fascinuje mě, jak materiálové vědy mění náš pohled na biologii

Mezioborová věda. Na bádání Sagara Sanjaye Aryae sedí tato charakteristika jako poklička na hrnec. V CATRIN Univerzity Palackého díky podpoře MSCA Postdoctoral Fellowships propojuje biologii a materiálové vědy s cílem přispět k řešení globálních výzev, jako jsou například dopady klimatických změn na zemědělské plodiny.

„Můj výzkum se zaměřuje na bioinženýrství, nanomateriály, biosenzory a interakce rostlin s prostředím. V CATRIN se chci dále zaměřit na pochopení toho, jak rostliny reagují na klimatické a nutriční změny prostřednictvím elektrických signálů. Chci také vyvíjet nové, přírodou inspirované senzory pro environmentální monitoring – a to jak na Zemi, tak v mimozemských podmínkách,“ uvedl výzkumník původem z Indie, který působil také v Austrálii či Spojených arabských emirátech a má zkušenosti nejen z akademického, ale i komerčního prostředí.

Na Univerzitě Palackého pracuje od konce loňského roku. „CATRIN jsem si

vybral kvůli její pověsti v oblasti špičkového výzkumu v bioinženýrství, nanotechnologiích a fenotypizaci rostlin. Velkým lákadlem byla i možnost spolupráce s vědci, jako jsou Lukáš Spíchal a Radek Zbořil, jejichž práci v oblasti fenotypizace rostlin a katalýzy na bázi nanomateriálů dlouhodobě obdivuji. CATRIN je velmi podpuřné a spolupracující prostředí s interdisciplinárním zázemím a špičkovým vybavením, což se skvěle potkává s mými plány a ambicemi,“ doplnil. Rád by navázal na předchozí práce a propojil laboratorní výsledky s globálními potřebami. Ať už jde o využití biohybridních nanomateriálů v boji proti bakteriálním infekcím, vývoj platform pro testování antimikrobiální aktivity, nebo rozvoj nanomateriálů, které dokáží spouštět obranné mechanismy rostlin pro udržitelné zemědělství ve větším měřítku.

Propojení biologie a materiálové vědy ho fascinuje. „Je úžasné, že můžeme využívat biokompatibilní materiály, nanotechnolo-

gie a 3D tisk k interakci se složitými biologickými systémy, a to s neuvěřitelnou přesností. Nanomateriály dokážou proniknout do buněk, doručovat léčiva nebo monitorovat molekulární děje – a tím nám umožňují lépe porozumět buněčným procesům. Díky pokročilým zobrazovacím technologiím vidíme biologické struktury až na atomární úrovni. Je úžasné, jak hluboko můžeme proniknout do samotné podstaty života,“ líčí mladý výzkumník přínosy současné vědy.

Za své dosavadní největší úspěchy považuje například loňský zisk Young Academic Award od Evropské membránové společnosti, ale těší ho i skutečnost, že výsledky jeho práce využívají zemědělci ve Španělsku ke zvýšení výnosu vinné révy. „Nicméně za svůj největší úspěch považuji inspirativní lidi kolem sebe. Byli mi oporou v těžkých chvílích a dodnes mě motivují – zejména moji mentoři z PhD a postdoktorandských stáží, rodina a přátelé. Mám obrovské štěstí, že je mám.“

Klimatické změny mění svět vážek v evropských rašeliníštích

I historicky nejméně narušené ekosystémy středoevropských rašeliníšť čelí dopadům klimatické změny. Potvrzuje to nová studie českých biologů z Ostravské univerzity a Univerzity Palackého v Olomouci. Vědci odhalili výrazné proměny ve složení společenství vážek, z nichž v posledních dvaceti letech vymizela řada ohrožených druhů. Výsledky studie byly publikovány v prestižním vědeckém časopise *Global Change Biology*.

Biologové před více než 20 lety zahájili monitoring vážek v rašeliníštích na 27 chráněných místech v Česku a Polsku. Právě rašeliníště patří k historicky nejméně narušeným přírodním ekosystémům, kde až dosud na první pohled krajina zůstávala stejná. Jak ale ukazují proměny ve společenství vážek, na které upozorňují v nové studii, pod povrchem dochází k tichému, ale výraznému posunu.

„Vážky mimořádně citlivě reagují na změny prostředí a jsou výtečnými indikátory jakýchkoliv odchylek. Rašeliníště, která tisíce let odolávala klimatickým výkyvům, dnes můžeme vnímat jako barometry globální změny. I když celkový počet druhů vážek zůstal zhruba stejný, složení společenství se výrazně proměnilo. Ve značné míře vymizely ohrožené a ekologicky cenné druhy, stejně jako druhy vázané na chladná a kyselá prostředí, jako například šídlo sítinové nebo vážka tmavoskvrnná. Přibýly naopak teplomilné a obecně rozšířené druhy, které si dokážou poradit v různorodých podmínkách, jako například vážka žíhaná. Změny, které jsme zaznamenali, ukazují, že

překračujeme hranici ekologické stability – a to i v oblastech, které nejsou přímo ovlivněny lidskou činností,“ uvedl vedoucí výzkumu Aleš Dolný z Ostravské univerzity.

Jde tak o typický příklad ekologické homogenizace, kdy z přírody mizí unikátní druhy a jsou nahrazovány běžnějšími, což vede ke ztrátě biologické jedinečnosti. Výsledky studie zároveň potvrzují, že změny klimatu samy o sobě, bez dalších vnějších vlivů, mohou vyvolat zásadní reorganizaci přírodních společenství.

„Náš vědecký tým využil pokročilé metody ekologického modelování a analýzy fylogenetických vazeb mezi druhy. Na základě jejich vlastností – například teplotní tolerance, míry ohroženosti či specializace na daný typ stanoviště – jsme dokázali odhalit vzorce, které předznamenávají budoucí vývoj těchto společenství. To, že se takové posuny odehrávají i v přísně chráněných oblastech bez přímého lidského zásahu, je silným varováním. Ukazuje to, že klimatická změna je hluboká a všudypřítomná,“ vysvětlila spoluautorka studie Hana Šigutová z katedry zoologie přírodovědecké fakulty.

Studie odhaluje nejen znepokojivé změny v dosud stabilních ekosystémech, ale zároveň ukazuje, že právě tato místa mohou fungovat jako varovné majáky klimatických dopadů. Vědci proto volají po systematickém sledování ohrožených lokalit a důsledném zohlednění potřeb jednotlivých druhů v ochranářských strategiích. Jen tak se dá předejít změnám, které by mohly zasáhnout nejen rašeliníště, ale i celou krajinu.

I běžný odběr krve může být při léčbě pokročilé rakoviny prostaty užitečný

Karcinom prostaty je druhou nejčastější příčinou úmrtí mužů a stále v mnoha ohledech tajemným onemocněním, kterému se lékaři a vědci pokoušejí „přijít na kloub“. Svým dílem k této snaze přispěla i Eva Chrenková, která se během doktorského studia pod vedením Jana Bouchala z Ústavu klinické a molekulární patologie Lékařské fakulty UP zabývala tím, jestli lze pro zlepšení péče o pacienty s rakovinou prostaty v pokročilém stádiu využít jejich krev.

Ač v diagnostice i léčbě nádorových onemocnění došlo v poslední době k velkému posunu, výzvou pro odborníky jsou rezistence na obvyklé terapeutické přístupy, kdy se nádor přizpůsobí léčbě a může dále růst a metastázovat. Důležité informace pro rozhodnutí o nejvhodnějším nastavení další léčby by mohl přinést rozbor odebrané pacientovy krve.

„Chtěli jsme zohlednit individualitu každého pacienta a jeho konkrétního nádoru. Zvolili jsme metodu tekuté biopsie, tedy odběr tělní tekutiny a jeho následnou molekulární analýzu. Odběry jsme prováděli u pa-

cientů s pokročilým karcinomem prostaty na Onkologické klinice LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc před zahájením terapie a následně každé tři měsíce. Po izolaci volných DNA a RNA molekul z krevní plazmy jsme analyzovali přítomnost určitých znaků, které mají souvislost s vývojem metastáz nebo selháním dosavadní léčby. Mezi takové znaky patří například amplifikace genu pro androgenový receptor, na který se soustředí tzv. ARPI léčba, nebo zvýšená produkce miRNA-375, která má spojitost s přítomností metastáz a koreluje právě se selháním ARPI terapie,“ přiblížila molekulární biologka Eva Chrenková.

Pro výzkum se podařilo získat kolekci opakovaných odběrů od 330 pacientů. Přes tisíc vzorků je nadále zkoumáno pro hlubší porozumění biologie karcinomu prostaty. „Brali jsme v potaz i znaky zánětu a obecného zdravotního stavu pacienta, jako jsou CRP, krevní destičky, lymfocyty, monocyty a další bílé krvinky a jejich poměry. Ty se běžně stanovují v nemocnici a lékaři mají tyto údaje k dispozici. Nám se přitom po-

dařilo zjistit, že hladiny krevních destiček a některých dalších z těchto znaků mohou sloužit k odhadu přežití pacientů a podat doplňkovou informaci o tom, jak asi bude pacient na léčbu reagovat.“

Svou práci zaujala i v Nadačním fondu UP. Díky jeho podpoře navázala spolupráci s výzkumnou skupinou Juliany Winkler na Lékařské univerzitě ve Vídni, kde před nedávnem, ještě před obhajobou své dizertace, nastoupila jako postdoktorand. „Koncept Nadačního fondu UP považuji za výborný. Díky fondu jsem mohla vyjet na zahraniční stáž, rozšířit si vědomosti o metastázách na buněčné úrovni a také přispět k jejich výzkumu u druhého hormonálně závislého nádoru – karcinomu prsu. Projekt, kterému se nyní věnuji ve Vídni, se zaměřuje na to, proč metastázy vznikají tak, jak vznikají, a jakou roli v tom hrají nenádorové buňky. Není to přímé pokračování mé dizertace, ale spíše přirozený posun od znaků, které jsou s rozvojem nádorového onemocnění spojeny, k výzkumu biologie, která za nimi leží,“ dodala mladá vědkyně.

Eva Chrenková za svou práci obdržela i Cenu děkana LF UP, a sice za článek zveřejněný v časopise *Frontiers in Oncology*. „Snažili jsme se v něm zvýšit povědomí o tom, proč je u karcinomu prostaty důležitou technikou tekutá biopsie, proč se jí věnovat a jak ji může odborná veřejnost využít ve své praxi,“ uvedla.

text: Milada Křížková Hronová
foto: Jakub Čermák

portrét

A portrait of Veronika Růžičková, a woman with blonde hair, smiling and resting her chin on her hand. She is wearing a black top with colorful floral patterns on the sleeves and a smartwatch. The background is dark, and there are patterned pillows (one with a spiral, one with a checkerboard) visible. The lighting is dramatic, coming from the side.

Veronika Růžičková:

Speciální pedagogika? Neuvěřitelně pestrá, je to práce se společností

„Přiletí asteroid a Zemi hrozí zánik. Vybrává se ale deset lidí, kteří by lidstvo mohli zachránit. Zkuste vymyslet profesi, s níž byste se do vybrané skupiny dostali.“ Takové zadání dostala Veronika Růžičková, odborná asistentka Ústavu speciálněpedagogických studií Pedagogické fakulty Univerzity Palackého, v rámci jednoho z dřívějších vzdělávání. Jak odpověděla? „Nevymýšlela jsem nic a vyučujícímu jsem řekla: Jsem speciální pedagožka, a když se tak na vás všechny dívám, poletí-li nás do hlubokého vesmíru deset, brzy se budeme velmi potřebovat. Do vybrané skupiny jsem se tehdy dostala. Speciální pedagogika je neuvěřitelně pestrá, je to práce se společností.“

Speciální pedagožka, tyflopodka, také zraková terapeutka a instruktorka prostorové orientace. Mimo jiné laureátka ceny Magister optimus za pedagogickou práci na PdF UP i Ceny rektora UP za práci odbornou. O speciální pedagogice snila odjakživa a znakový jazyk se učila již s kamarádkou z gymnázia. Coby gymnazistka si Veronika Růžičková myslela, že zamíří k lidem se sluchovým postižením, tedy k surdopedii. Při výběru vysokoškolského studia se však pomyslné kormidlo v rámci speciální pedagogiky mírně pootočilo a začala se věnovat tyflopedit, práci s lidmi se zrakovým postižením. Po absolutoriu začala pracovat na fakultě, později i se studenty se zrakovým postižením v tehdejší univerzitní Centru podpory handicapovaných.

Odborné směřování k profesi zrakové terapeutky si vyžádalo další studium, tentokrát na Fakultě humanitních studií UK v Praze, kde se otevřel kurz prostorové orientace. Z deseti účastníků jej společně s Veronikou Růžičkovou dokončili pouze dva. V té době už chybělo jen několik let k nabídce působit jako zraková terapeutka v jedné z olomouckých očních ordinací.

„Zrakový terapeut se řadí k nezdravotnickému personálu ve zdravotnictví. V České republice je nás zhruba čtyřicet, tedy velmi málo. Jde o speciálního pedagoga se státnicemi z tyflopédie nebo oftalmopédie, jenž je dovzdělán v postgraduálním atestačním kurzu zrakového terapeuta. Je to tedy člověk, který směřuje do zdravotnictví. Zatím. Myslím si totiž, že by měl mít možnost pracovat i v sociální oblasti, stejně tak ve školství,“ doplňuje Veronika Růžičková, jež je i předsedkyní Asociace zrakových terapeutů.

V České republice je podle ní oblast působnosti zrakové terapie hodně obsáhlá.

„Zabývá se na jedné straně funkčním vyšetřením zraku, vyšetřujeme dítě či dospělého, který je obtížně vyšetřitelný klasickými metodami. Na straně druhé učíme člověka používat zachovalé zrakové funkce v té míře, ve které to jde. V rozsahu celé práce je samozřejmě nejlepší, když ji můžete vykonávat v týmu, tedy ve složení oční lékař, zrakový terapeut, ortooptista a optometrista s celou škálou pomůcek. Praktikuji se různé přístupy, postupy, podstatná je časová intervence. Musím zdůraznit, že ne vše jde samozřejmě rozvíjet. V některých případech je potřeba se zaměřit na prostorovou orientaci, tedy naučit člověka žít s bílou holí a Braillovým písmem.“

Její den jako by měl víc než čtyřicet hodin. Nemá věc, na kterou by nedosáhla, není snad nic, co by pro ni bylo neuskutečnitelné. Na své domovské fakultě byla před časem oceněna za pedagogickou činnost cenou Magister optimus, nedávno společně s Alenou Vondrákovou z katedry geoinformatiky PdF UP a kolektivem autorů získala i Cenu rektora UP za publikaci, jejímž tématem jsou mj. tyflopomůcky. Konkrétně jde o 3D modely s auditivními prvky, jež jsou v rámci zrakové terapie součástí širšího zásahu. Slouží k rozvoji představivosti osob s těžkým zrakovým postižením.

„Představy dokážeme vytvářet různými způsoby. Vždy ale záleží na tom, jak se s člověkem s těžkým zrakovým postižením či nevidomostí pracuje a jak pak dotyčný pracuje sám na sobě. I člověk nevidomý si může mnohé nastudovat. Než se například vydá na hrad Buchlov, může si o něm mnohé přečíst a zjistit si tak, co se v jeho prostoru nachází. Poté, kdy se mu do rukou dostane 3D model dané památky, už ví, co má kde hledat. Až si prostřednictvím rukou model detailně projde a spojí se mu nastudovaná představa s tím, co mu nabídla hmatová pomůcka, získá představu v jednom celku. Objekt ‚vidí‘ v prostoru. Lidé s vážným zrakovým postižením mají často rozvinutější paměť, pracují jinak s fantazií i představivostí, pokud mají dobrý základ a zkušenosti, dokážou pak objekt popsat velmi podrobně.“

Hrad Buchlov zmínila Veronika Růžičková záměrně. Patří totiž k těm vzorným památkám, kde jsou na návštěvníky se zrakovým postižením výborně připraveni.

„Tamní prohlídka umožňuje lidem s těžkým zrakovým postižením prostor

Veronika Růžičková (* 1980)

Narodila se v Uherském Hradišti, dlouhá léta žila v Havířově. Vystudovala učitelství a speciální pedagogiku na PdF UP, následně právo ve veřejné správě na PF UP. Absolvovala kurzy instruktora prostorové orientace (FHS UK) a zrakového terapeuta (IPVZ). Od promoce působí v Ústavu speciálněpedagogických studií PdF UP, kde se věnuje vzdělávání speciálních pedagogů – tyflopedit. Současně pracuje jako speciální pedagog – tyflopedit v SPC Olomouc a jako zrakový terapeut v oftalmologické ambulanci. Je řešitelkou dvou projektů TAČR, autorkou a spoluautorkou desítek odborných publikací. Ve volném čase se nejraději věnuje rodině, cestování, sportu, literatuře a spánku.

„V ČR je oblast působení zrakové terapie obsáhlá. Je samozřejmě nejlepší, když můžete pracovat v týmu, tedy ve složení oční lékař, zrakový terapeut, ortooptista, optometrista a s celou škálou pomůcek.“

3D haptické modely vybraných památek.

prozkoumat, sáhnout si na vybrané předměty, například na meče či zbroj. Lze si tam prohlédnout historické šaty. V Olomouci bych k takové prohlídce doporučila Arcidiecézní muzeum a Arcibiskupský palác, jenž má přímo vyhrazené věci, na něž si nevidomý člověk může sáhnout. Jmenované objekty disponují i průvodci, často jsou to studenti a studentky speciální pedagogiky se zaměřením na tyflopédii, kteří ví, jak nevidomé návštěvníky provést. I když se nabídka pro slabozraké a nevidoucí v ČR rozšiřuje, stále se máme co učit. Například od Itálie, kde se v městčku Bari nabízí při prohlídce 3D modelů i různé zvukové kulisy. Prohlídka, při níž jsem se mohla zaposlouchat do ruchu tržiště, byla zajímavá i pro mě, člověka bez zrakového postižení. Mnohé je o vůli a chuti pomoci než o financích.“

Zdalo by se, že se do časoprostoru Veroniky Růžičkové už nic dalšího nevejde. Není to pravda. Vedle volného času, který tráví se svými dětmi, knihou či někde na cestách, se další výzvy už rýsují. Chtěla by dosáhnout na docenturu a ráda by byla u toho, až se jednou bude řešit změna ve vzdělávání zrakových terapeutů.

„Vždycky jsem měla štěstí, a to jak na kolegy, tak i na pedagogy. Mám i to štěstí, že dělám práci, která mě naplňuje. Výuka se výborně doplňuje s praxí. Působení na Pedagogické fakultě UP, kooperace s kolegy, studenty a studentkami je pro mě zdrojem energie a uspokojením z odvedené práce. Je i místem setkání, jichž si velmi vážím, místem, kde se i já sama neustále učím.“

Veronika Vachalová

Ústav speciálněpedagogických studií PdF UP

Verunka je pro mě ztělesněním superženy, jejíž tempo je občas až za hranicí uvěřitelnosti. Když něco dělá, dává do toho celé srdce a energii, která je doslova nakažlivá. Je inspirativní, nesmírně schopná a hlavně člověk, se kterým má každý pocit, že nic není nemožné. Náš vztah učitel–žák, kdy byla Verunka mou vedoucí v doktorském studiu, se postupně proměnil. Stala se mou kolegyní a především kamarádkou, za což jsem nesmírně vděčná. Měla jsem tu čest s ní spolupracovat na mnoha úspěšných a smysluplných projektech a vždy mě fascinovalo, s jakou precizností, vášní a odhodláním se do všeho pouští. A nejen to, kromě kanceláře spolu sdílíme i kus života, takže vím, že není jen skvělou kolegyní, ale také úžasnou a milující mámou, která dokáže s láskou a nadhledem zvládnout úplně všechno. Verunka je vzorem, který inspiruje nejen mě, ale i spoustu dalších lidí kolem.

Alena Vondráková

katedra geoinformatiky PŘF UP

Verunka Růžičková je nejen má milá kolegyně, ale po více než 15 letech, které uběhly od našeho prvního setkání nad tyflomapami, také má velmi dobrá kamarádka. Jeden její kolega řekl, že je nejlepší ve svém oboru v České republice. A já tomu věřím! Přitom absolutně nechápu, jak všechno stíhá. Má tolik pracovních aktivit! A ještě zvládá být skvělou mámou pro své dcery Emu a Adélku a kamarádkou, která je tu pro vás, když potřebujete. Svým výzkumem dělá lepší svět pro osoby se zrakovým postižením, svou povahou pak lepší svět pro nás všechny.

Pojede na rok do Nebrasky – za vesmírným právem i lepší angličtinou

Právnická fakulta už ví, koho vyšle na roční studijní pobyt na University of Nebraska–Lincoln. Z dvoukolového výběrového řízení vyšla jako vítězka Nikol Doležalová, studentka 2. ročníku magisterského programu Právo a právní věda.

Jedná se o historicky první možnost pro studenta olomoucké právnické fakulty vycestovat díky podpoře Univerzity Palackého a Robitschek Foundation. Nikol Doležalová se stane nositelkou prestižního Robitschek stipendia. V Nebrasce začne studovat v srpnu. „Když se ke mně informace o možnosti studia v Americe dostala,

hned jsem věděla, že to musím zkusit. Váhala jsem jen malinko. A to proto, že rok je dlouhá doba a já jsem spokojená s tím, co tady v Česku a v Olomouci mám,“ říká jednadvacetiletá studentka. I když je teprve ve 2. ročníku, už si vytipovala právní oblast, která je jí blízká. „Nadchlo mě mezinárodní právo. Jsem přesvědčená, že jednou bude hrát důležitou roli i v mém profesním směřování.“

Od studijního pobytu na University of Nebraska–Lincoln si slibuje prohloubení právních znalostí právě v této oblasti. Současně ji lákají úzce specializovaná právní

odvětví. „Nejprve jsem sbírala informace o škole, abych zjistila, zda je vůbec pro mě. Neocenitelná by pro mě byla možnost učit se od tamního profesora Jacka M. Bearda, experta na vesmírné právo, kybernetické právo nebo národní bezpečnost, a od profesorky Kristen Blankleyové, odbornice na alternativní řešení sporů,“ vyjmenovává Nikol Doležalová.

Od výjezdu neočekává pouze prohloubení odborných znalostí. „Ráda bych si také zvýšila úroveň angličtiny na C2,“ dodává studentka, která se navíc domluví německy, rusky a učí se španělsky. (eha)

Klára Marešová a Jakub Jurka laureáty Ceny města

Přednostka Oční kliniky Lékařské fakulty UP a Fakultní nemocnice Olomouc Klára Marešová a šermíř a olympijský medailista Jakub Jurka, který studuje na Fakultě tělesné kultury UP, obdrželi Cenu města Olomouce, kterou radnice uděluje jako výraz ocenění významné činnosti či díla osobnostem s městem spojeným.

Klára Marešová, kterou časopis Forbes již dvakrát zařadil do přehledu 50 nejlepších lékařů Česka, se stala laureátkou Ceny města v oblasti věda a výzkum. Olomoucká oftalmoložka s brněnskými kořeny se specializuje na chirurgii šedého a zeleného zákalu, plastické operace, glaukom a ultrazvuk. Medicínu vystudovala na LF UP, promovala v roce 1990. Na Oční klinice LF UP a FNOL působí od roku 1998, byla její pri-

márkou a od roku 2019 ji vede jako přednostka. Je autorkou 19 odborných publikací a více než dvou stovek přednášek, je také předsedkyní České oftalmologické společnosti. K očnímu lékařství ji přivedl dědeček, profesor oftalmologie a rektor Masarykovy univerzity Jan Vanýsek.

Cenu města v oblasti sportu pak obdržel šermíř Jakub Jurka, který svým mimořádným výkonem zajistil pro český tým bronzovou medaili na letních olympijských hrách v Paříži. Na tento úspěch by chtěl kordista Šermu Dukla Olomouc navázat za tři roky v Los Angeles a následně se zúčastnit ještě dalších dvou olympiád. V nedávné době již převzal ocenění pro Sportovce roku Olomoucka i Olomouckého kraje a také Cenu rektora UP. (vim)

Baderovo stipendium získala Alena Havlíková, doktorandka FF UP

Mimořádně prestižní stipendium amerického chemika a sběratele umění Alfreda Badera letos získala Alena Havlíková, studentka doktorského studijního programu Teorie a dějiny výtvarných umění Filozofické fakulty UP. Stipendium obdržela na podporu vědecké činnosti a pobyt v zahraničí.

Stipendium z Fondu Isabely a Alfreda Baderových umožňuje každoročně realizovat třem špičkovým doktorandům a doktorandkám jejich výzkumné projekty. Historička umění a architektury Alena Havlíková, zároveň doktorandka katedry dějin umění FF UP, jej využije na financování studijního pobytu v USA, kde bude pracovat na projektu s názvem Žáci školy Adolfa Loose a jejich americká zku-

šenost. „Stipendium je pro mě velkou ctí a zároveň potvrzením potenciálu mého výzkumného projektu, v němž se věnuji řadě souvislostí Loosovy školy. Ta představuje jedinečný fenomén v dějinách architektury, který zůstává dosud ne zcela prozkoumán – zejména pokud jde o její vliv na žáky a jejich zkušenosti v americkém prostředí. Stipendium mi umožní posunout bádání na novou úroveň, prozkoumat primární prameny Loosových žáků, ověřit Loosovy koncepty v širším mezinárodním kontextu a rozšířit poznání o jeho pedagogickém odkazu. Vnímám jej jako závazek nejen vůči svému oboru, ale také vůči kolegům, kteří se Loosovým odkazem zabývají,“ uvedla Alena Havlíková. Do USA se vydá už na podzim. (map)

Věra Kafková ovládla Studentskou vědeckou soutěž O cenu děkana přírodovědecké fakulty

Celkem 133 soutěžních prací bylo přihlášeno do Studentské vědecké soutěže O cenu děkana, kterou za podpory společnosti Teva Czech Industries a Tapi Czech Industries uspořádala přírodovědecká fakulta. Studenti před odbornou porotou prezentovali své práce z matematiky a informatiky, chemie, fyziky, biologie, ekologie a životního prostředí, didaktiky přírodovědných oborů, věd o Zemi, a to v bakalářské, ma-

gisterské a doktorské kategorii. Součástí soutěže byla i posterová sekce. Celkovou vítězkou se stala Věra Kafková s prací nazvanou Adventivní flóra širšího centra města Olomouce.

„Trošku jsem doufala, že se umístím na stupních vítězů, ale že se stanu celkovou vítězkou, tomu bych nevěřila. Ve své práci jsem se věnovala rozšíření nepůvodních a ohrožených druhů rostlin v širším centru

města Olomouce. Chtěla bych touto cestou poděkovat svému školiteli panu doktorovi Michalu Hronešovi z katedry botaniky, bez něj by tato práce nevznikla,“ uvedla studentka oboru Biologie a ekologie Věra Kafková.

Nejpočetnější byly opět zastoupeny sekce Chemie a Biologie, ekologie a životního prostředí. „Porotci stáli před nelehkým úkolem vybrat vítěze, jelikož bylo skutečně mnoho kvalitních prací,“ řekl proděkan pro studijní záležitosti Jan Říha.

Vítězi jednotlivých sekcí dvacátého ročníku se stali: Filip Martiník za Matematiku a informatiku, Markéta Camfrlová za Chemii, Martin Dostál za Fyziku, Věra Kafková za Biologii, ekologii a životní prostředí, Nikolaus Gernot za Vědy o Zemi, Kateřina Machancová za Didaktiku přírodovědných oborů a Anežka Dostálová za Posterovou sekci.

Studentskou vědeckou soutěž O cenu děkana pořádá přírodovědecká fakulta v nynější podobě od roku 2007. Soutěžní klání navazuje na dlouholetou tradici tzv. SVOČ, studentské vědecké a odborné činnosti. Cílem soutěže je motivovat studenty k aktivní účasti ve vědě a výzkumu a k dalšímu působení v oblasti bádání a poznávání. (cho)

Student teologické fakulty převzal ocenění za propagaci České republiky

Za pomoc s propagací České republiky, její kultury a tradic v zahraničí byl oceněn student Cyrilometodějské teologické fakulty UP Matěj Plechl. Zapojil se do činnosti Czech-American TV (CATVUSA), kde se významně podílel na výrobě tematických lekcí češtiny.

„Ani se mi nesnilo o tom, že by se má práce někdy dostala do USA,“ uvedl stu-

dent programu Etika a kultura v mediální komunikaci, který sestříhal a také částečně animoval úvodní čtyři lekce češtiny z chystaného 200dílného seriálu. Ten má anglicky mluvícím zájemcům pomoci s výukou českého jazyka a představit české tradice a kulturní zajímavosti. První lekce se týkají například Velikonoc nebo rozdílů mezi češtinou a angličtinou. Kromě toho

student pracoval také na videomanuálu, který pomůže jeho následovníkům s tvorbou dalších dílů.

„Spolupráce s Czech-American TV pro mě byla skvělou příležitostí, jak propojit mé znalosti s reálnou praxí. Nejenže jsem si vyzkoušel práci na skutečných mediálních projektech, ale měl jsem i možnost podílet se na osvětě české kultury, což mi osobně dává smysl a bavilo mě to. Hodně jsem se naučil a nabyté zkušenosti se mi budou do budoucna hodit,“ dodal Matěj Plechl.

Reditel CATVUSA, americký producent s českými kořeny John Honner, si spolupráci se studentem jen chválil. „Matěj je velmi šikovný, v požadovaných věcech byl již zkušený a na projektu začal pracovat jako odborník. Nebylo třeba jej od základů učit,“ uvedl v kanceláři děkana CMTF UP Víta Huška, kde studentovi za odvedenou práci oba poděkovali.

Czech-American TV je nekomerční televizní společnost, která už 22 let prostřednictvím nejen vzdělávacích pořadů v angličtině šíří dobré jméno České republiky v zahraničí a upozorňuje na ni jako na kulturně a turisticky zajímavou zemi. (vim)

Kateřina Dvořáková z pedagogické fakulty se podílela na vzniku filmové opery

Studentka doktorského studijního programu Hudební teorie a pedagogika Kateřina Dvořáková se jako členka produkčního týmu podílela na vzniku filmové opery Lázeňská sezóna. Ta je dílem současného brněnského skladatele Víta Gregora.

V minulosti bylo obvyklé, že se opery a operety adaptovaly do filmové podoby. Staly se tak dostupné širšímu publiku. Kombinace hudby, dramatického vyjadřování a vizuálního umění tak může přinést unikátní zážitek nejen divákovi, ale i umělcům, pro něž je přenos opery na filmové plátno novou uměleckou výzvou. Příprava filmového ztvárnění původní Lázeňské sezóny s baletními čísly z roku 2014 trvala téměř tři roky. Práce začaly v roce 2021, kdy orchestr Moravského divadla Olomouc nahrál audio nahrávku. Na filmu samém se pak pracovalo bezmála

dvě roky, přičemž natáčení se uskutečnilo v červenci 2024 v prostorách zámku Čechy pod Kosířem.

„Lázeňská sezóna patří k nejnáročnějším projektům, na kterých jsem doposud participovala. Vše umocňuje fakt, že organizace natáčení ležela pouze na dvoučlenné produkci. Realizace vyžadovala enormní úsilí a soustředěnost. Chápu ji však jako obrovskou zkušenost. Nesmírně si vážím důvěry producenta filmu Víta Gregora. Možnost spolupracovat s profesionály z České televize, s kostýmní výtvarnicí Alenou Schäferovou, držitelem Thalie Stanislavem Šárským nebo scénografem Jaroslavem Milfajtem, považuji za velmi obohacující profesní i lidskou zkušenost,“ uvedla Kateřina Dvořáková. Lázeňská sezóna je jejím třetím celovečerním filmem, na němž se podílela. (map)

foto: M. Višňa | CATRIN | Daniel Schulz

INTERMAT podpoří efektivní pěstování plodin

K efektivnějšímu pěstování plodin ve sklenících a hydroponických systémech, zlepšení jejich odolnosti či zvýšení konkurenceschopnosti firem v regionu má přispět projekt INTERMAT, na němž pracují výzkumníci pod vedením Českého institutu výzkumu a pokročilých technologií – CATRIN Univerzity Palackého ve spolupráci s komerčními partnery.

Díky podpoře 63,7 milionu korun z Operačního programu Jan Amos Komenský ve výzvě Mezisektorová spolupráce pro ITI se výzkumníci během čtyř let zaměří například na přípravu a testování nových nanomateriálů pro monitorování rostlin nebo na vývoj nových růstových regulátorů, které budou šetrnější k životnímu prostředí.

„V předchozích letech se ve vědecko-výzkumných centrech UP podařilo dosáhnout řady výsledků, které mají velkou šanci uplatnit se v praxi. Proto jsme se propojili se dvěma inovačními firmami v regionu a budeme spolupracovat na přípravě nových postupů a materiálů s cílem zavést do praxe nové technologie, které umožní intenzivní a efektivní pěstování plodin ve sklenících a hydroponických systémech,“ uvedl hlavní řešitel Ivo Frébort z CATRIN. Do projektu se zapojuje také Přírodovědecká fakulta UP, komerční sféru zastupují firmy AGRO Haná a Geschur Medical. Společně zúročí znalosti a předchozí výsledky z materiálového výzkumu a výzkumu nových uhlíkových materiálů, které vědci na Univerzitě Palackého vyvinuli. (srd)

jazykové okénko

Benátky nejsou na světě jenom jedny jediné. Také u nás v České republice je minimálně devět různých obcí, které se jmenují, anebo se alespoň jmenovaly Benátky. Ty vůbec nejbližší Benátky jsou asi 10 kilometrů na sever od Olomouce. Jde o část Moravské Huzové, což je zase součást města Štěpánova, přes které sviští vlaky na Prahu a od Prahy. Další Benátky jsou jednou z částí města Česká Třebová, jiné Benátky jsou obec nedaleko Litomyšle a pak jsou ještě třeba Benátky jako část Jimramova. A známe samozřejmě ještě Benátky nad Jizerou nedaleko Mladé Boleslavi a několik dalších existujících i zaniklých Benátek. Zajímavé je, že se všechny naše Benátky nacházejí na východ od Prahy.

V českých a moravských Benátkách samozřejmě o nějakých gondolách, palácích a dózatech nemůže být řeč – ovšem s vodou jejich jméno souvisí úzce. Naši předkové moc dobře věděli, jak vodnaté ty slavné severoitalské Benátky jsou, a název tohoto města přenášeli na ta místa v českých zemích, která byla velmi vlhká. Často to byly přímo mokřady, ale na strategických nebo obchodně výhodných místech – tyto mokřady pak naši předkové pracně vysoušeli, aby se na nich dalo žít. To všechno v těch asi devíti existujících českých a moravských Benátkách můžeme vypátrat a potvrdit.

Kromě vlhkosti a bažinatosti asociovalo jméno italských Benátek našim předkům ještě jednu věc: a sice vykřičené domy neboli nevěstince. Například v Praze byl ve 2. polovině 14. století dům zvaný Benátky, ve kterém byla právě provozovna tohoto typu. To jméno mohlo znít lákavě, ale asi ještě pravděpodobněji šlo prostě o slovní hříčku: Benátky jsou italsky *Venezia* a toto jméno, původně latinské, zní podobně jako rovněž latinské slovo *veneficium*. To pak znamenalo totéž co náš termín „jed“, „toxická látka“, anebo i „příprava toxických látek“. Tím se naznačovalo, že muž, který pravidelně navštěvuje ony pražské Benátky, svému zdraví určitě moc neprospívá.

Ale motivací jména těch dnešních devíti Benátek v Čechách a na Moravě je – samozřejmě – pouze a jen ta někdejší bažinatost.

Jestli někde na světě existuje nějaké město, které by mohlo být prototypem města krásného, romantického a jaksí všeobecně uměleckého, pak by to mohly být Benátky. K tomu přihodíme obraz vodních kanálů se šplouchající modrou a zelenou vodou, gondoly, most Rialto a náměstí svatého Marka. To u nás nemáme – ale jméno Benátky jsme si půjčili několikrát.

Ondřej Bláha
jazykovědec, FF UP

Autorův pořad Okolo češtiny vysílá Český rozhlas Olomouc každé úterý v 9:45 a 14:45.

univerzitní město

text: (mrk)
foto: Vojtěch Kmenta

UPoint slavil 10. narozeniny

Největší tuzemský kamenný univerzitní obchod. To je UPoint, univerzitní obchod a informační centrum Univerzity Palackého na olomouckém Horním náměstí. Unikátní prostor, který se při svém vzniku inspiroval podobnými obchody při anglických a skotských univerzitách, oslavil v dubnu deset let od otevření.

„UPoint mnozí vidí jen jako obchod s merchem univerzity, ale pravdou je, že se během posledních let stal také exponovaným informačním centrem a komunitním prostorem. Ještě větší roli pak sehrává v propagaci značky UP, a to jak ven, tak dovnitř univerzity. Ostatně odběry kvalitního, lokálního a udržitelného zboží fa-

kultami a dalšími pracovišti tvoří více než šedesát procent obrátu,“ řekl vedoucí oddělení marketingu Ondřej Martínek.

Narozeninovou oslavu si mohli návštěvníci užít ve středu 16. dubna, kdy na ně v UPointu čekalo kolo štěstí, na němž si mohli vytočit dárek k libovольnému nákupu, soutěžní kvíz nebo ochutnávka univerzitního piva BrewHer s originální chutí i barvou. Speciálně pro UPoint ho uvařily vědkyně ze směsi chmele Pink Boots pod hlavičkou univerzitního pivovaru EUREKA. „Desáté narozeniny byly ideální příležitostí ohlédnout se za vznikem a vývojem UPointu. Proto jsme ve spolupráci s bývalými vedoucími a zaměstnanci obchodu připravili výstavu

o historii obchodu, která zahrnovala i vzpomínky hlavních hybatelů vzniku UPointu, včetně tehdejšího prorektora pro vnější vztahy Petra Bilíka,“ doplnila Marie Hanušová, provozní manažerka obchodu.

UPoint se od počátku stal nejen výkladní skříní univerzity, hojně navštěvovaným informačním centrem, ale také vzorem a inspirací pro další vysoké školy. Co do rozsahu sortimentu a velikosti obrátu, ale i designu a velikosti prostor nemá v tuzemsku UPoint srovnání. Více než polovina aktuálního sortimentu je vyráběna ve spolupráci s lokálními dodavateli či absolventy UP. Velký důraz je kladen také na udržitelnost produktů.

Studentka navrhla dvoumetrový model lidského srdce do Pevnosti poznání

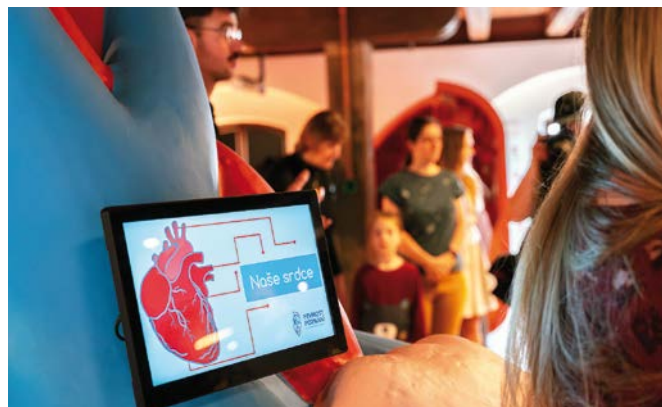
Dvoumetrový model lidského srdce je k vidění v olomoucké Pevnosti poznání. Exponát pro science centrum Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého navrhla studentka Nina Kadašová. Návštěvníkům umožňuje snadněji pochopit, jak tímto životně důležitým orgánem proudí krev nebo jak dochází ke vzniku obávaného infarktu myokardu. Dvoumetrové srdce doplňuje další nadrozměrné 3D modely mozku, oka nebo lidské kůže v expozici Rozum v hrsti.

„Nápad vytvořit model srdce jsem dostala při práci animátorky, kdy jsem návštěvníkům science centra vysvětlovala fungování lidského těla. Srdce totiž mezi

modely, které jsou v pevnosti k vidění, až dosud chybělo. Těší mě, že se podařilo expozici doplnit. Nový model totiž umožní nejen popsat fungování lidského srdce, ale pomůže také vzdělávat širokou veřejnost v péči o jeho dobrou kondici, což je velmi důležité v prevenci kardiovaskulárních onemocnění, která stále patří k nejčastějším příčinám úmrtí u nás,“ popsala Nina Kadašová, studentka přírodovědecké a lékařské fakulty.

Myšlenku se podařilo uskutečnit díky tomu, že se Nina v loňském roce stala stipendistkou Nadačního fondu UP a finanční podporu dostala právě na vytvoření mode-

lu. Dvoumetrové srdce je tvořeno polystyrenovou konstrukcí, ta je protkána několika metry světelných LED pásků a kryta epoxidovou vrstvou a barvou. „Vizualizace jsou zajištěny právě prostřednictvím světelných pásků, které simulují převodní systém srdeční a také tok krve v cévách. Vypnutím určitého úseku podsvícení model simuluje přerušení toku krve v části koronárních cév, k němuž dochází při infarktu myokardu. Výroba modelu trvala přibližně čtvrt roku a na jejím začátku bylo nutné provést pečlivě 3D skenování realistického modelu lidského srdce,“ vysvětlil programový ředitel Pevnosti poznání Roman Chvátal.

text: Milada Křížková Hronová
foto: Vydavatelství UP

Temné obilí připomíná masakr z konce druhé světové války

Psal se 18. červen 1945. Na nádraží v Přerově nečekaně zastavil vlak, jenž vezl civilisty, karpatské Němce, Maďary a Slováky, kteří se z evakuace v Sudetech vraceli domů na střední a východní Slovensko. Kousek od něj už stál další vlak, v němž cestovali příslušníci 17. pěšího pluku československé armády, již se vraceli ze slavnostní přehlídky v Praze a mířili zpět do bratislavské Petržalky. Pod velením poručíka Karola Pazúra vytáhli vojáci z „německého“ vlaku naprostou většinu lidí. Donutili je odejít na nedaleký kopec zvaný Švédské šance a tam je povraždili. Událost nově připomíná dvojknihy s názvem Temné obilí. Publikace nabízí netradiční kombinaci komiksu a historické studie a vydalo ji Vydavatelství Univerzity Palackého.

Masakr na Švédských šancích u Přerova patří k nejtemnějším stránkám našich

poválečných dějin. Na táhlém kopci bylo během hrůzné noci na 19. června popraveno do masového hrobu 265 nevinných lidí včetně více než 70 dětí. Stalo se tak pod vedením dvou slovenských vojáků Karola Pazúra a Bedřicha Smetany a za souhlasu velitele Eugena Surovčíka. Jakoby symbolicky pak v těchto místech vyrostlo obilí temné barvy.

„V rámci 80. výročí jsme se rozhodli tragickou událost připomenout a zmapovat dvojknihou. Její první část přináší syrový a esteticky sugestivní komiks z dílny autorského dua Martin Šinkovský – Ticho 762. V druhé části publikujeme studii historika Pavla Kreisingera z FF UP, odhalující důležitý dějinný kontext i dosud neznámá zjištění z archivů o pachatelích a obětech tohoto hrůzného činu. Pro veřejnost jsme připravili

li dílo, které vzdělává, rozšiřuje povědomí a současně nabízí i čtenářsky atraktivní zážitek. Věříme, že vyvolá debatu, sebereflexi a také smíření napříč všemi generacemi čtenářů,“ uvedl Aleš Prstek, ředitel Vydavatelství Univerzity Palackého.

O hromadné vraždě na Švédských šancích se sice psalo již dříve, podle historika a pedagoga Pavla Kreisingera však převážně regionální optikou. „Některé důležité materiály zůstaly badateli nepovšimnuty. Navíc se za uplynulé roky okolo masakru nahromadila celá řada různých polopравd a mýtů, jež se neopíraly o dochované dokumenty ani o očita svědectví. Myslím, že se mi díky důkladnému výzkumu v našich i slovenských archívech podařilo uvedené téma posunout zase o kus dál.“ Autor odborné studie Pavel Kreisinger je navíc i vů-

bec první, kdo pracoval s vězeňskými spisy Karola Pazúra a Eugena Surovčíka. Kniha tak obsahuje i jejich doposud neznámé vězeňské fotografie.

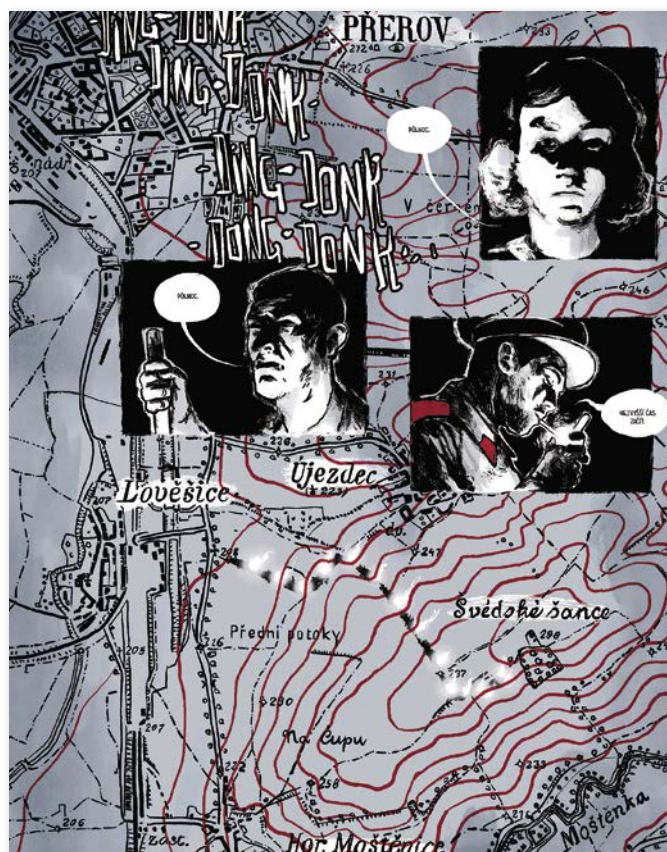
„Zjistil jsem, že Karol Pazúr nebyl propuštěn po ročním vězení z nějaké osobní známosti s Klementem Gottwaldem, ale až na základě plošných prezidentských amnestií, po šesti letech odnětí svobody. Složitější situace byla u Eugena Surovčíka, jehož trestní stíhání bylo pro nedostatky důkazů zastaveno. Ani on ale spravedlnosti neutekl. V roce 1952 byl odsouzen v jiné kauze, a to na šest let nepodmíněně za zločin vojenské zrady. Jako velitel zajeckého tábora pro polské vojáky v letech 1939–1940 totiž zajatce týral a pod jeho velením byli čtyři z nich na útěku zastřeleni. Důležité informace přinesl i terénní výzkum ve slovenských obcích Janova Lehota, Mlynica a Dobšiná, odkud většina obětí pocházela.“

Ve své studii odhalil Pavel Kreisinger nejnovější a dosud nepublikovaná zjištění z českých a slovenských archivů. Přiblížil osudy pachatelů hrůzného činu, upřesnil oběti, jejichž život vyhasnul v masovém hrobě, a detailně popsal proces rozkrývání a vyšetřování celého masakru. „Jde o histo-

rický text o vině a trestu, bezcitnosti, cynismu a dobové neochotě se s událostmi vypořádat čelem,“ shrnul historik, jenž v čtivé podobě připravil široký dějinný kontext ke komiksové části knihy.

S tou se vypořádalo autorské duo Martin Šinkovský – Ticho 762. „Zpracovali jsme události masakru, především pak cestu vlaku s vracejícími se karpatskými Němci, bezskrupulózní rozhodování o osudu nic netušících lidí i průběh osudné noci z 18. na 19. června, kdy došlo k hromadné popravě. Náš komiks vychází z historických podkladů. Ve vyprávění však pracujeme s fantaskní časovou smyčkou a částečně také s fiktivními postavami. Autentické a explicitní zpracování komiks předurčuje především pro dospělé čtenáře. Skličující svědectví doby i události samotné jsme podtrhli vizuálním zpracováním, které využívá černobílou estetiku doplněnou výraznou temně červenou barvou,“ doplnil za autorské duo scenárista a spisovatel Martin Šinkovský.

K dvojnásobku Temné obilí patří dvě obálky, dva rovnocenné texty, dvě části, které se vzájemně doplňují a dohromady tvoří komplexní celek. Je pak na čtenáři samém, jakým způsobem do smutného příběhu vstoupí.

Lékařská fakulta má nového hostujícího profesora

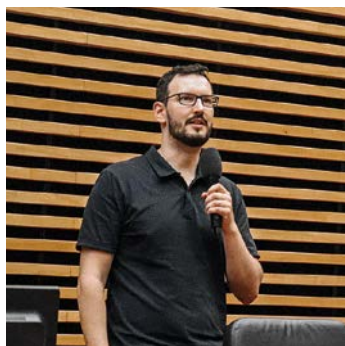
Hostujícím profesorem Lékařské fakulty UP se stal uznávaný neuropatolog zaměřující se na neurodegenerativní onemocnění Gabor G. Kovacs, který s olomouckými odborníky intenzivně spolupracuje už od roku 2009. „Přínos pana profesora spatřuji zejména v oblasti postgraduálního studia, v programech Neurologie a Neurovědy, a to ve smyslu vedení tematických přednášek a zahraničních stáží našich studentů, poskytování konzultací při jejich výzkumné činnosti a při přípravě disertačních prací,“ uvedl děkan Milan Kolář při předávání jmenovacího dekretu. (vim)

Život zachycený fotoaparátem Mileny Valuškové

V dobách pozdního socialismu, kdy lidé stáli ve frontách na olomoucké tržnici, koukali na prázdné regály v Prioru, chodili na strojená prvomájová procesí a děti se snažily „mít si kde hrát“, se v ulicích Olomouce s fotoaparátem v ruce proplétala také Milena Valušková. Podařilo se jí zachytit silné svědectví doby a zařadila se (nejen) díky tomu k výrazným hlasům české fotografie. Výběr její dokumentární tvorby uceleně mapuje kniha z edice Olomoučtí fotografové, v níž díky spolupráci Vydavatelství Univerzity Palackého a Muzea umění Olomouc vyšlo celkem sedm knih. Vedle Mileny Valuškové to byly také knihy snímků Miloslava Stibora, Petra Zatloukala, Karla Kašpaříka, Michala Kalhouse, Blanky Lamrové a Vladislava Galgonka. (tof)

Jak média ovlivňují náš pohled na svět?

V rámci cyklu Svět médií 21. století hovořil v aule Pedagogické fakulty UP publicista a popularizátor kritického myšlení Patrik Kořenář. Přednášel o tom, jak rozeznat pravdivé informace od zavádějících, zároveň představil i klíčové principy ověřování informací. Ve své přednášce se věnoval také dezinformacím a hoaxům a mimo jiné i popsal, jak fungují mediální algoritmy. Publiku také přiblížil, jak lidský mozek manipulaci často i nahrává. (map)

Mezinárodní jarní škola podpořila mladé vědce zaměřené na biosenzory

Představit nejnovější poznatky ve vývoji a využití pokročilých (nano)senzorických technologií bylo úkolem Spring school on nanobiosensors and printed biosensors, kterou v Olomouci pořádal Český institut výzkumu a pokročilých technologií – CATRIN Univerzity Palackého v rámci projektů TECHSCALE a SUSNANO. Na organizaci se podílela i Univerzita v Tiraně a ICN2 v Barceloně. Akce se zúčastnilo celkem 55 vědců. „Během tří dnů získali účastníci teoretické i praktické znalosti o vývoji a aplikaci pokročilých biosenzorických technologií, navázali cenné kontakty s odborníky z akademické i průmyslové sféry a získali inspiraci pro vlastní výzkum a profesní růst,“ uvedl za organizátory Michal Otyepka z CATRIN. Význam akce zejména pro mladé výzkumníky ocenil také Arben Merkoçi ze špičkového výzkumného ústavu ICN2 v Barceloně. (srd)

Ve zdravé Olomouci zdravý zub

Studenti Zubního lékařství z Lékařské fakulty UP vyrazili do terénu a v centru Olomouce radili, jak správně pečovat o ústní zdraví. U stánku na Dolním náměstí se zastavily desítky mladých i starších kolemjdoucích, kteří si za odměnu mohli kromě cenných rad a tipů odnést nový zubní kartáček či pastu. Preventivní akci už řadu let vždy kolem poloviny dubna pořádá olomoucká pobočka Spolku studentů stomatology ČR. (vim)

Noc patřila právu

Na pět set účastníků, dvanáct programových bodů, šest zapojených institucí. Taková byla v číslech Noc práva v Olomouci. Celorepubliková akce, která má za cíl popularizovat právo a cílí na nejširší veřejnost, se uskutečnila pošesté, v Olomouci poprvé ve větším měřítku. Akci koordinovala Právnická fakulta Univerzity Palackého. Na program byly prohlídky soudních budov, přednášky pro středoškoláky, pitva, přednáška o kyberkriminalitě nebo netradičně v pozdních večerních hodinách otevřená Studentská právní poradna. Noc práva se každoročně koná v termínu kolem 6. března, významného dne v právních dějinách. Právě 6. března 1920 byla vyhlášena a nabyla účinnosti Ústavní listina Československa. (eha)

Stovky studentů hledaly své budoucí uplatnění na veletrhu Okno do praxe

Pestrou škálu pracovních příležitostí prezentovalo na 18. ročníku veletrhu Okno do praxe přes třicet společností a firem z různých oborů, které nabízely zájemcům volná pracovní místa, brigády i stáže. Studenti dostali příležitost zorientovat se v profesní sféře, navázat zajímavé kontakty, získat zpětnou vazbu k životopisu, osvojit si umění sebeprezentace nebo se zúčastnit tematických přednášek. Akci, která přilákala stovky studentů z Univerzity Palackého, pořádala přírodovědecká fakulta s Kariérním centrem UP. (cho)

Atletický přebor opět ovládla Mazurová s Pospíšilem

Nejlepšími atlety letošního Přeboru UP v atletice se stali stejně jako vloni Martina Mazurová z lékařské fakulty a Jonáš Pospíšil z FTK, oba jsou členy Atletického klubu Olomouc. Martina Mazurová předvedla nejlepší ženský výkon ve vrhu koulí, kterou poslala do vzdálenosti 15,45 metru, kromě toho zvítězila i v hodu diskem. Jonáš Pospíšil si pak zlepšil svůj osobní rekord ve skoku dalekém, když skočil 717 centimetrů, a zlato bral i v běhu na 400 metrů. Přebor UP v atletice je tradiční událostí sportovního kalendáře univerzity, závody zároveň otevírají letní atletickou sezonu v Olomouci. (vim)

rozhovor

text: Ivana Pustějovská, Egon Havrlant
foto: Jakub Čermák

Rektor UP Michael Kohajda:

Musíme hledat nové cesty, abychom obstáli v měnícím se světě

Vždycky ho bavila čísla a počítání. Matematika mu šla tak dobře, že si ji dobrovolně vybral i u maturit. Přesto se profesionálním „počtářem“ nestal a jako profese si vybral obor na první pohled vzdálený od přírodních věd: právo. Letos je to dvacet pět let, kdy spojil své jméno i život s Univerzitou Palackého. Jako student, absolvent, akademik, proděkan a... rektor. Právnik Michael Kohajda je od května novým rektorem druhé nejstarší univerzity u nás. Jakou podobu chce vtisknout škole? Jací by měli být její absolventi a jak univerzita obstojí v dynamické době? O tom všem v rozhovoru s novým rektorem Univerzity Palackého.

— **Vaše profesní akademická cesta v Olomouci je poměrně přímočará. Od studenta přes pedagoga, proděkana až po nejvyšší pozici.**

Ta Olomouc není bez výjimky. Doktorské studium jsem totiž absolvoval v Praze na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Právě tam se podle mého názoru vyučovalo nejlepší finanční právo, jehož garantem byl pan profesor Bakeš. Považuji za pozitivní a přínosné, že jsem mohl projít dvěma velkými, kamennými a velmi tradičními univerzitami. Vlastně tak trochu nabourávám onen častý inbreeding. Tedy to, že někdo absoluuje na škole magisterské studium, pak doktorské, zůstane na stejném místě učit a bádát a během celého profesního života ji neopustí. Já si myslím, že je lepší instituce střídát, protože to člověku přináší víc zkušeností i inspirací.

— **Co z tohoto pohledu chcete přinést vysokému učení, které existuje 450 let?**

Pro mě jsou důležité tradiční hodnoty, které v sobě univerzita nese. Respekt k odkazu, který přebíráme, je i jedním z důvodů, proč jsem se rozhodl, aby se inaugurace konala v olomouckém chrámu Panny Marie Sněžné. Chci tak dát najevo, že jsme pokračovateli práce našich předchůdců. Zvlášť

v dnešní geopoliticky hektické době je dobré zdůraznit, že existuje instituce se čtyřistapadesátiletou historií, která je stabilní a drží se stále stejných principů a ideálů. Svět kolem nás se mění, ale univerzita zůstává a my bychom na naše historické kořeny neměli zapomínat. Jsou součástí našich příběhů, které na Univerzitě Palackého každý den žijeme.

— **To je navazování na práci vašich předchůdců. Jaká je vaše představa další existence Univerzity Palackého?**

Primárně musíme zajistit, aby univerzita fungovala a rozvíjela se i nadále. Možná se vám zdá, že to je samozřejmé a není na tom nic složitějšího. Ale já vnímám mnohá rizika, a to především ve správném fungování akademické samosprávy. Jestliže nejsme schopni nebo nebudeme schopni sami sobě efektivně vládnout, tak dáваме jiným do rukou argumenty, že by se to mělo změnit.

— **To je velké politické téma, zda je ono akademické rozhodování samo o sobě v dnešní době v pořádku.**

Jako poslanec jste podobné debaty určitě zaznamenal...

Často to slyším v rámci diskuzí o financích pro vysoké školy, které vždy požadují více peněz s argumentem, že jsou podfinancované. To je samozřejmě legitimní, snažit se získat více financí na rozvoj. Ale je to pohled zevnitř vysokých škol. Myslím si, že je potřeba mít i druhý pohled a vidět, jak se na nás dívá vnější svět. A on se dívá právě přes čísla a peníze. Jen pro ilustraci – v rámci meziročního navýšení univerzita dostala navíc téměř 250 milionů korun, když vedle toho dále zhruba 30 milionů, které jsme sami získali v roce 2023 ze smluvního výzkumu, je zřejmé, že jsme naprosto závislí na veřejných prostředcích. Že námi získané peníze jsou v miliardovém rozpočtu univerzity kapkou v moři. Pak se nemůžeme divit, že ten, kdo nám peníze posílá, chce, ať s nimi dobře hos-

podáme a sami řešíme své problémy. Jsou to relevantní připomínky a my musíme ukázat, že jsme schopni se sami o sebe dobře postarat a svěřené prostředky efektivně využívat.

— **Asi si musíme mnohem více uvědomovat realitu, v níž žijeme. Česká republika bude muset mj. víc investovat do své obrany...**

Já ten reálný pohled na ekonomiku vysokého školství myslím zcela vážně. Jsem čtyři roky členem sněmovního rozpočtového výboru a dovoluji si připomenout, že jako stát máme obrovský systémový deficit na úrovni někde okolo 250 miliard korun. Příští rok určitě porostou výdaje ve dvou zásadních oblastech: v obraně a ve zdravotnictví. V tomto kontextu mám za to, že vysoké školství prioritou prostě v současné situaci být nemůže. A jestliže nám tedy někdo pošle meziročně o čtvrt miliardy více peněz, tak je to velmi dobrý výsledek. Jsou to peníze, na které nemáme automatický nárok.

— **Nemáme být tedy spíše připraveni na to, že další meziroční navýšení už nebude, anebo dokonce, jak vidíme v zahraničí, se nám příspěvek meziročně i sníží?**

Myslím, že na něco takového tuzemské vysoké školy vůbec nejsou mentálně nastavené. Před pár týdny jsem vyučoval na jedné univerzitě v Nebrasce. Nebylo dne, aby v newsletteru pro vyučující nebyla informace rektora, že škola přišla tu o deset, tam o dvacet milionů dolarů a jaký to má praktický dopad. I u nás se situace může změnit a my se s ní budeme muset vypořádat. Být připraveni systémově i mentálně a hledat alternativy. Jeden z mých cílů je, abychom v rámci čtyřletého rektorského období podstatně navýšili prostředky, které přicházejí z neveřejných zdrojů, popřípadě sice z veřejných zdrojů, ale na základě smluvních ujednání, to znamená z nějakého soukromoprávního vztahu. →

Michael Kohajda (* 1981)

Na Právnické fakultě UP absolvoval magisterský obor Právo a právní věda. Doktorský titul získal a habilitační řízení v oboru finančního práva úspěšně ukončil na Právnické fakultě UK. Na PF UP působí jako akademik téměř dvacet let. Od roku 2020 zastával funkci proděkana – nejprve pro oblast doktorského studia, kvalifikačních řízení a financí včetně investic, později pro oblast vnějších vztahů a investic.

Jeho výzkumné a publikační aktivity se soustředí na finanční právo, zejména na veřejné rozpočty, daně, bankovníctví, pojišťovnictví a kapitálové trhy. Od roku 2024 je hlavním řešitelem projektu GA ČR Kryptoaktiva jako hrozba pro státní suverenitu.

V rámci mezinárodní spolupráce absolvoval řadu zahraničních výzkumných a výukových pobytů v Evropě, USA i Austrálii. Kromě akademické činnosti se úspěšně věnuje právní praxi. V roce 2021 získal díky preferenčním hlasům mandát poslance Parlamentu ČR za Olomoucký kraj.

— Určitě to ne každý na akademické půdě uslyší rád, že bychom měli i „vydělávat“.

Jistě, ty názory nejsou jednoznačné. Část akademiků to považuje za docela přirozené, mají už tak nastavené vztahy, jiní říkají, že by je podobné aktivity odvedly od jejich „čisté“ vědy. Dobře, ale ta věda je financována zcela z veřejných prostředků. Chtěl bych na univerzitě toto téma otevřeně komunikovat, protože pokud budeme mít portfolio zdrojů financování širší, budeme lépe odolávat vnějším vlivům.

— Mělo by se podle vás změnit zaměření Univerzity Palackého? Vzniknout například technická fakulta?

S myšlenkou zřizování nové fakulty v následujících čtyřech letech nijak nesouzním. Myslím, že musíme nejprve vyřešit zásadní problémy, které máme. První je vztah mezi vysokoškolským ústavem CATRIN a přírodovědeckou fakultou. Druhou zásadní věcí je, řekněme, nejmenší komfort studentů jedné z našich fakult. Mám na mysli fakultu zdravotnických věd.

— Myslíte tím, že fakulta nemá vlastní objekt a je to dlouhodobý problém?

Ano, asi bychom se měli podívat do minulosti a zjistit, s jakými představami se před sedmnácti lety tato fakulta zřizovala. Kolik měla mít studentů, kde se měli učit? Je pro mě naprosto nepochopitelné založit fakultu a nedomyslet, jak bude prakticky fungovat. Realita je, že ve skupinách je víc studentů než míst v učebně. To je ten druhý problém, který musíme řešit – najít efektivní fungování této fakulty. A pokud nemáme

zvládnuté tyto dvě systémové záležitosti, nejsme v situaci, kdybychom v horizontu čtyřletého mandátu měli pomýšlet na založení nové samostatné fakulty. Můžeme více podporovat ekonomicko-manažerský směr studia, který už tady máme a který je žádán i podnikatelským prostředím našeho i moravskoslezského regionu.

— Chcete tedy dát nejprve do pořádku zásadní věci pro fungování školy?

Myslím si, že bychom si měli přiznat, že některé věci tady nefungují, a říci, jak to spravit. Univerzita by měla mnohem víc strategicky uvažovat, například i v oblasti velkých investic. Nemělo by platit, že si někdo dokáže „vyběhat“ víc peněz než jiný. To je věc systému. Jedině pokud zjistíme, jak jsme vytížení, máme využití učebny, laboratoře atd., má smysl se bavit o tom, jestli potřebujeme stavět další objekty. Podobné analýzy napříč celou univerzitou nám chybí. Až je budeme mít, budeme lépe vědět, jak a kudy se rozvíjet.

— Ideálně by měla být univerzita jakýmsi skleněným domem: mělo by být jasné, co se v ní děje, jaká má pravidla, kudy vede její směřování i jak a za co utrácí svěžené peníze.

S mírným idealismem bych si přál, aby se k tomu všemu došlo dohodou. Je to i o vzájemné důvěře, která by podle mě určitě měla na univerzitě panovat a kterou je potřeba obnovit, ať už mezi různými součástmi, tak i mezi zaměstnanci. Chci přistupovat ke každé fakultě stejně, věnovat jim férově stejný čas a prostor. Nejde o to, aby si někdo něco ukřičel a jiný, který není tak hlasitý, zůstal stát stranou. Pro mě jsou všechny fakulty stejně důležité a významné.

— Vyučujete na právnické fakultě. Co vás na práci se studenty baví?

Tim, že učím, vlastně nestárnu. Pořád mám před sebou mladé lidi a vlastně tak díky nim trochu zapomínám, že já se přece jen věkově posouvám.

— To je Michael Kohajda pedagog. Ale jak vnímá studenty Michael Kohajda rektor?

Chtěl bych, aby studenti žili univerzitou a ona jim k tomu dala dostatečné možnosti a prostory. Musíme nabídnout vedle zajímavých studijních oborů i dobré zázemí. Ke studiu i pro volný čas. Docela mi například schází někdejší U-klub, kam jsem jako student chodil na koncerty a kde se studenti mohli realizovat. V posledních le-

tech se částečně proměnil ve sklad a přestál studentům sloužit. S tím se nechci smířit, i když vím, že obnova nebude snadná. Vidím i nedostatek sportovišť a studijně odpočinkových míst. Já vím, že někdo namítne: „Za nás to nebylo a taky jsme studovali.“ Jenže doba i standardy se změnily, a pokud chceme, aby příběh, který tady studenti pět let žijí, byl nejen jejich, ale i univerzity, musíme pro to něco udělat.

— Na studenty navazuje práce s absolventy. Tu vnímáte jak?

Domnívám se, že bychom měli posílit práci s absolventy tak, aby se cítili součástí univerzitní komunity i po skončení školy. Víím, že se v této oblasti dost udělalo, ale je potřeba, aby ta práce byla systematická. Více bychom měli využívat moderní nástroje. Pokud teď máme pro studenty speciální aplikaci, která jim zjednodušuje studium, bylo by dobré, aby tento nástroj nezmizel s koncem studia. Abychom ho dokázali přepnout do absolventského módu a jeho prostřednictvím být s našimi absolventy v kontaktu. Nabízet jim informace podle jejich výběru, například z jejich fakulty či oboru, umožnit jim i vzájemný kontakt. Tak by ten svůj studentský univerzitní příběh, o kterém jsem mluvil, mohli žít dál jako příběh absolventský. Profitovala by na tom i univerzita. Získávali bychom tolik potřebnou zpětnou vazbu z praxe, zjistili, jaká je uplatnitelnost našich absolventů, mohli i systémově pracovat s absolventským fundraisingem.

— Možná se můžeme inspirovat na západ od nás, kdy univerzity dobře pracují s mecenáši, využívají jejich jméno. Vy máte takovou zkušenost z USA, že?

Viděl jsem například budovy pojmenované po soudci nejvyššího soudu, který zemřel a jehož rodina si přála, aby jeho odkaz dále žil. A tak zaplatila stavbu a fakulta vybudované křídlo pojmenovala po onom mecenáši. Pracuje se tam ale i s menšími dary. Na nějakou dobu může firma pojmenovat například aulu. Myslím, že i tato debata nás čeká. Potřebujeme ty peníze, nebo ne? Co můžeme nabídnout a kde jsou hranice, za které už nechceme jít? Zda je například akceptovatelné, aby se aula jmenovala po Michaelu Kohajdovi, protože on dá milion ročně za takové pojmenování. Za důležité považují, aby ti, kdo nám věnují peníze, věděli, na co konkrétního půjdou. Aby si mohli rozhodnout, že například chtějí podpořit konkrétní fakultu nebo konkrétního studenta. To zatím neumíme.

— To byl Michael Kohajda jako pedagog i rektor. Teď coby advokát. Šla vám matematika, stal jste se ovšem právníkem. Zdá se ale, že jste spojení mezi čísly a paragrafy našel. Jednou z oblastí vašeho zájmu jsou kryptoaktiva, o kterých jste nedávno přednášel i v USA. Proč vás zajímají?

Je to nový fenomén, který může ohrozit i státní suverenitu. Měna a peníze vždycky byly mocenským nástrojem suveréna, tedy panovníka nebo státu. Ne nadarmo proto máme zákony, které měnu chrání. Ale jakmile by se všechny peníze – v obecném slova smyslu – překloupily do decentralizovaných aktiv, na které stát nedosáhne, tak samozřejmě ztrácí část své moci a má to přímý dopad na jeho hospodářskou politiku. Představte si, že máte například miliardu majetku v bitcoinech. Něco způsobíte a odsoudí vás k náhradě jednoho milionu korun. Vy ale můžete říct, že takové peníze nemáte, a stát to neumí vymoci, což je velmi nestandardní, protože z běžného bankovního účtu vám to mohou strhnout, dům zabavit a prodat. U těchto nových aktiv to ale stát neumí, jeho moc vynutit si právo je velmi omezená. Je to nová problematika, s níž musí pracovat i legislativa, a mě to téma velmi zajímá.

— Jste akademik, advokát, ale vždy jste se angažoval i v nějaké komunitě, v politice místní i té velké ve sněmovně. Co vás vede k tak aktivnímu občanskému přístupu?

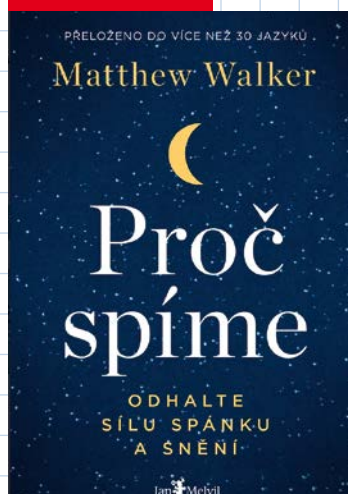
Považuji to za důležité. V Šumperku jsem dvanáctým rokem zastupitelem, předtím jsem byl v různých komisích. Angažovat se mi připadalo vždy naprosto přirozené. Pokud člověk má možnost a schopnosti, tak by to měl dělat. Ne kvůli penězům, ale protože máte možnost ovlivnit vaše okolí, místo, kde žijete.

— Mimochodem, jak relaxujete, vy jste pejskař, že?

Ano, mám tibetskou dogu, se kterou chodím na procházky. On je takový hodně rozvázný, takže když je čas, procházíme se spolu i pár hodin. Do práce si ho brát určitě nebudu, protože je velmi ochránářský a asi by se ke mně nikdo nemohl přiblížit. Jezdím hodně i do psích útulků a záchranných stanic a vozím tam krmení. Jsou to často velmi smutné zvířecí osudy, tak se snažím trochu pomoci. Jinak rád hraju squash, jezdím na horském kole a rád lyžuju. Ale popravdě na relax mnoho nepotřebuju, jsem zvyklý hodně pracovat. Mám totiž štěstí, že se i v pracovním životě věnuji tomu, co mě baví a naplňuje.

doporučuji

audiokniha

Klára Žáková, studentka PFUP, místopředsedkyně AS PFUP

Proč spíme od neurovědce Matthewa Walkera není návod na to, jak spát lépe, ale něco mnohem cennějšího – kniha nebo audiokniha, která vám pomůže spánek skutečně pochopit. A to se u aktivity, které věnujeme třetinu našeho života, rozhodně vyplatí! Kniha není obestřena jen obrovským množstvím faktů, ale i různými zajímavými pokusy, ze kterých vás možná bude mrazit. Přesto nebudete chtít přestat číst, poslouchat. Walker poutavě vysvětluje, jak hluboce tento zdánlivě pasivní stav ovlivňuje naše zdraví, produktivitu a celkovou kvalitu života. Jako člověk, který spí hrozně rád a vždy chtěl vědět, proč tomu tak je, rozhodně doporučuji.

místo

Šárka Chovancová, oddělení vnějších a vnitřních vztahů, PŘFUP

Gaming je malebné městečko v Dolním Rakousku, ve kterém můžete navštívit bývalý kartuziánský klášter Kartause Gaming nebo vodní ráj pro děti a dospělé. Je skvělou základnou pro výlety, 9 km se nachází jezero Lunz am See nebo nejvyšší panoramatická hora v západní části Dolního Rakouska Ötcher. Vyšlápnout si můžete i na nejvyšší vrchol Göstlingských Alp Hochkar (1808 m), vzdálen je 27 km.

divadlo

Martina Šaradinová, PR koordinátorka, CATRIN UP

Brněnské **HaDivadlo** uvádí dramaturgii nejznámějšího románu Ludvíka Vaculíka **Sekyra**. Podle informací na jejich webových stránkách jde o vůbec první jevištní uvedení Vaculíkovy autobiografie v režii bývalého dlouholetého člena souboru HaDivadla Břetislava Rychlíka. Představení jsem viděla a rozhodně doporučuji. Vaculíkovu svědectví o hledání vlastního místa a postoje v polarizované společnosti je stále až překvapivě aktuální.

MUSÍM ZADÍT

doporučuji

výlet

DOBRY TIP ♥

Martin Višňa, oddělení komunikace, RUP

Až budete v létě přemýšlet, kam vyrazit na výlet, ať už na špacír, či s kolem, zamířte k Moravské Třebové. V okolí města vás turistické trasy dovedou do **Pekla** nebo do krajiny ne nepodobné povrchu **Měsíce**. Nemusíte se bát žádných obtíží – Peklo je poklidné místo uprostřed lesa a nedaleko rozhledny Pastýrka, měsíční krajina je pak jednou z četných upomínek na hornickou činnost v okolí osady Hřebeč nad známým silničním tunelem. A přímo v Moravské Třebové, Historickém městě roku 2025, se určitě podívejte na zámek, do Latinské školy a na pověstmi opředený Křížový vrch.

festival

Irena Jedličková, referát pro zahraniční vztahy a internacionalizaci, FZV UP

Každý rok v červenci jezdím na **Colours of Ostrava** a říkám tomu taková moje letní očista – pro duši, uši i mozek. Hudba z celého světa mě vždycky nadchne a často objevím interprety, o kterých jsem do té doby neměla ani tušení. A pak jsou tu přednášky! Ty mě pravidelně nakopnou k přemýšlení, inspirují a někdy i rozesmějí. Industriální kulisy Dolních Vítkovic tomu všemu dávají jedinečný nádech. Jako kdyby se festival konal v jiném vesmíru. Je to pro mě každoroční dávka inspirace, ze které čerpám ještě dlouho po skončení festivalu.

kniha

Eva Skříčková, katedra romanistiky, FF UP

Doporučuji **Geniální přítelkyně**. Italský bestseller, který je ideálním čtením na léto, a vlastně kdykoliv a kdekoliv. Silný příběh o přátelství dvou dívek z neapolské čtvrti vás vtáhne svou emocí, hloubkou i autentičností. Elena Ferrante mistrně zachycuje vztahy, dospívání, společenské rozdíly i touhu po svobodě. Jde o intimní román, který čtenáře pohltí a zůstane s nimi ještě dlouho po dočtení.

zkušnost

text: Martin Višňa
foto: Jakub Čermák

Aleš Pop, principál od počítačů: Loutkové divadlo je řehole, bez které nemůžu existovat

Byť se může na první pohled zdát, že u současných dětí nemá klasický Kašpárek v konkurenci moderních hrdinů příliš velkou šanci, opak je pravdou. Olomoucké loutkové divadlo Kašpárkova říše nezájmem malých diváků netrpí. Svě o tom může vyprávět jeho principál Aleš Pop, kterého na Univerzitě Palackého známe jako „pána od počítačů“ – správce sítě, aktuálně na cyrilometodějské teologické fakultě.

„Kašpárek je stále fenomén a děti ho vyžadují. Milují ho. Pokud v právě uváděné hře přímo nevystupuje, tak je alespoň přítvítá na představení,“ říká šéf amatérské scény, která v Olomouci působí již 105 let. „Děti stále chodí, pořád to funguje. Vlastně nevíme, čím to je, ale jsme rádi, že to tak je. Co se změnilo, je jejich věkový průměr. Zatímco dříve chodili i čtrnáctiletí, dnes rodiče či prarodiče přijdou i s dvouletými, ty nejstarší děti chodí do první třídy. Tomu se přizpůsobují i inscenace. Současní diváci by Fausta, kterého jsme dříve hráli, neskousli. V divadle se nicméně pozná, kterým dětem rodiče doma čtou,“ dodává.

Aleš Pop se ve světě loutkového divadla pohybuje od mala – jeho otec Zdarek Pop byl velkým nadšencem do tohoto druhu umění a v čele Kašpárkovy říše stál od 60. let, i maminka v divadle pomáhala, loutky oblékala. „Když jsem mohl, snažil jsem se také přidat ruku k dílu, například jsem maloval loutky. Kvůli obrně jsem ale jako malý strávil spoustu času v nemocnicích a lázních. Když jsem pak byl na elektroprůmyslovce, začal jsem v divadle pomáhat s technikou,“ vzpomíná.

Vedení scény se ujal, když otec v roce 2008 zemřel. Nebylo to vůbec snadné rozhodnutí – věděl totiž, že to znamená konec volného času, že se divadlu musí všechno podřídit. V právě skončené sezoně měl jen dva volné víkendy, a to o jednom z nich jel porotcovat na soutěž do Prahy. Jak říká, je to řehole, bez které by ale už nemohl existovat. Na druhou stranu vyhlíží někoho mladšího, komu by jednou mohl divadlo předat.

Co vůbec funkce principála obnáší? „Starám se o technické zajištění, opra-

vy loutek, jednám se zřizovatelem, tisknu i vstupenky, občas během představení mluvím za nějakou postavu. K nejvyšším reflektorům už ale ze zdravotních důvodů nelezu a nedělám třeba webovky. To já nerad, ač jsem ajťák,“ směje se tomu paradoxu uprostřed kanceláře na teologické fakultě plné kabelů a různorodé techniky, která je jeho pracovním zázemím v posledních čtyřech letech. Předtím pečoval o počítačovou síť na lékařské fakultě.

„Elektronika byla a stále je můj velký koníček. Pořád jsem něco bastlil, leptal, pájel a řezal, měl svůj pracovní stůl plný bince. Už na škole jsem opravoval televize. V 90. letech jsem se seznámil více s počítači, když jsem dělal počítačovou sazbu. Začalo se však ozývat zdraví, rozbolela mě záda a také jsem si uvědomil, že už práci trávím většinu dne, tak jsem řekl, že končím. No a zrovna v té době odcházela z lékařské fakulty tehdejší správce sítě,“ přibližuje. V univerzitních řadách brzy završí třetí desetiletí, před několika lety už pomýšlel na penzi. Ještě ale přijal nabídku na výpomoc na CMTF.

Jako správce sítě je prý také tak trochu holkou pro všechno. Co umí, to udělá, zjistí, co nefunguje, nainstaluje, pokud ví, poradí, pokud ne, poradí, na koho z kolegů z Centra výpočetní techniky se obrátit. „Starám se i o audiovizuální techniku v učebnách a občas je to stres, když vyučující volají, že mají za pár minut výuku a nemohou něco zapnout. A občas si zase lámu hlavu s tím, co s dotyčnými přístroji někdo udělal, i když jsou u nich instrukce, co stačí zmáčknout. Ovšem chodím sem rád. Mám sice nějakou diagnózu a horší se to, dokud ale funguju, tak funguju,“ přiznává.

Budeme-li také kapku přízemní, každá koruna se hodí. Zvlášť pokud ve volném čase úspěšně vedete jako dobrovolník a amatér, byť s letitými zkušenostmi, loutkové divadlo a troufnete si s ním jednou za dva roky i na uspořádání festivalu Čechova Olomouc, jehož jméno odkazuje na zakladatele scény Františka Čecha. „Padnout divadlo nenechám,“ uzavírá Aleš Pop.

Aleš Pop (* 1957)

Celoživotní Olomoučák, narozený však v Přerově. Jako středoškolač se věnoval sdělovací a zabezpečovací technice, pracoval v přerovských strojárnách, také u Československých drah, později se živil počítačovou sazbou. Od roku 1996 je zaměstnancem Centra výpočetní techniky UP, dvě desetiletí působil jako správce sítě na lékařské, nyní na cyrilometodějské teologické fakultě. Zároveň je principálem olomouckého loutkového divadla Kašpárkova říše, vedení převzal po smrti svého otce. Je také předsedou Skupiny amatérských loutkářů při Svazu českých divadelních ochotníků. Až nebude pracovat, vrhne se prý na zpracování fotek, které pořídil, a pokud to půjde, bude dále vyjíždět na kole, případně vyrazet do hor.

Od tance k fyzioterapii

Přes den studuje fyzioterapii, večer chodí na tréninky klasického a moderního tance. Hana Němcová žije pohybovým uměním už od školky a všechna vystoupení a soutěže dokázala skloubit se studiem na gymnáziu i na vysoké škole. Tanec je pro ni zábava a také prostředek k tomu poznat jiné země a kultury. Jako třeba letos v červnu, kdy se zúčastní mezinárodní soutěže ve francouzském městě Fréjus.

„K tanci jsem tíhla už jako malé dítě. Moje maminka dostala od paní vychovatelky ve školce tip, že jsem pohybově nadaná a že by možná stálo zato přihlásit mě na základní uměleckou školu. Mým snem přitom nebylo stát se krásnou baletkou ve špičkách a bílé sukýnce. Dokonce jsem v jednu chvíli

měla i krizi a zvažovala, že s tancem skončím, protože je moc holčičí. Ale překonala jsem to a tančím dodnes, více než patnáct let,“ vypráví olomoucká rodačka, která vedle tanečního kroužku na ZUŠ Iši Krejčího a poté ZUŠ Žerotín studovala i hru na zobcovou a altovou flétnu. „Tu jsem musela obětovat po přechodu na gymnázium. Učení přibývalo a já se chtěla věnovat primárně tanci. Kromě umělecké školy jsem taky přes léto jezdila na tanečně zaměřené tábory, kde jsme si mohli vyzkoušet různé styly, třeba hip-hop, jazz, techniku José Limóna nebo muzikál.“

Prvního velkého úspěchu dosáhla se sólovým tancem, když se jí podařilo získat dvě první místa. „Přiznám se ale, že raději tan-

čím ve skupině, sama jsem se na pódiu trochu styděla,“ říká členka skupiny SK Dance vedené bývalou sólistkou baletu Moravského divadla Olomouc Simonou Křenkovou a její dcerou Sylvou. S nimi také Hana zažila atmosféru světových soutěží. „Když jsme se v roce 2019 kvalifikovali na soutěž v Portugalsku, bylo to pro nás obrovské překvapení. Konkurence je opravdu velká a na uměleckých školách není takový drill, netrénujeme denně,“ říká studentka FZV.

V následujících letech si zatančila na akcích ve Španělsku, Německu a Polsku. A k tomu zvládla přijímačky na Fakultě zdravotnických věd UP. „Velký vliv na výběr školy měla moje mamka, která je fyzioterapeutka. Měla jsem možnost jí takřkajíc nahlédnout pod ruce, věděla jsem, co tento obor obnáší. Nechtěla jsem mít rutinní práci někde v kanceláři. Fyzioterapie je krásná v tom, že jde o široký obor, který nabízí uplatnění v různých směrech. Hlásila jsem se i na sportovní fyzioterapii do Brna, ale nakonec jsem se rozhodla pro Olomouc. Chtěla jsem tančit dál, a to by se mi dojižděním zkomplikovalo.“

Nabitý studijní program se jí podařilo skloubit s tanečními tréninky. „Naštěstí většinu zkoušek máme odpoledne a v podvečer, takže se to dá nakombinovat. Je ale pravda, že jsem občas utíkala ze školy rovnou na trénink. Ve skupině se mnou tančí i děvčata, která studují medicínu nebo práva, před těmi smekám a obdivuju je, jak všechno stíhají.“

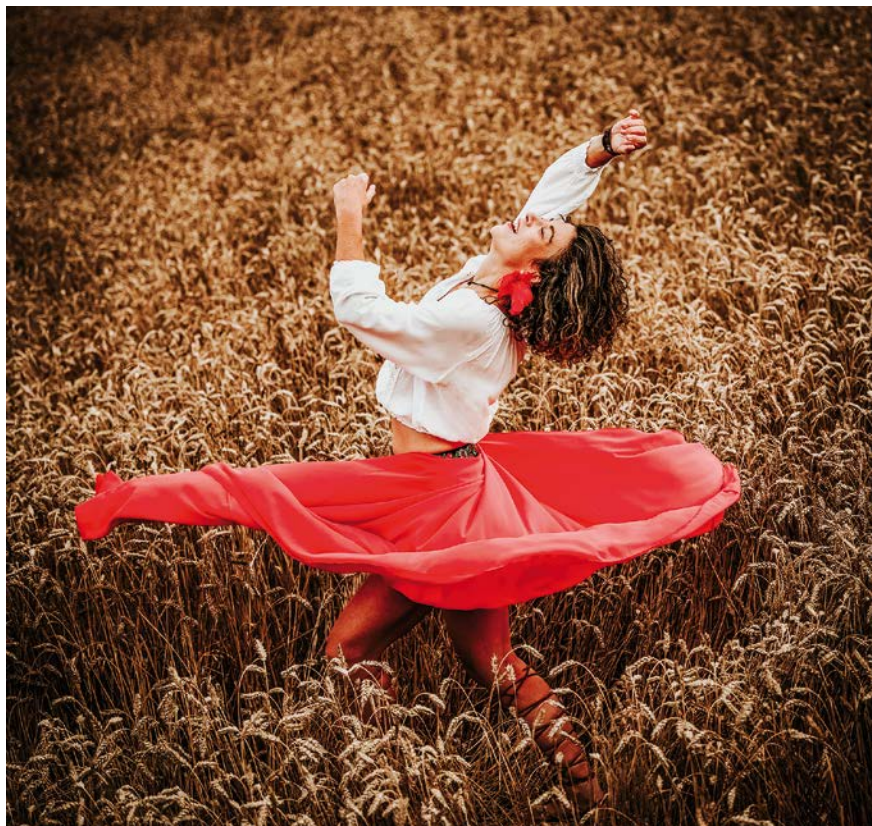
Pod vedením Simony Křenkové a její dcery Sylvy připravily společně choreografie, s nimiž se kvalifikovaly na červnovou mezinárodní soutěž Danza Mundial ve francouzském městě Fréjus. „Představíme celkem čtyři choreografie ve dvou dnech. Čeká nás moderní tanec, klasika na špičkách i skupinová choreografie s dětmi. Moc se těším, snad se nám v té velké konkurenci a mezi tanečními velmocemi, jako jsou Velká Británie a Španělsko, podaří uspět,“ věří Hana Němcová. Příští rok bude chtít studentka fyzioterapie obstát i u státních závěrečných zkoušek. A tanec? „Ten miluji a chci se mu věnovat i v budoucnu. Chci, aby pro mě i nadále zůstal zábavou a radostí.“

text: Martin Višňa
foto: Hana Pauchová, Radim Kolibřík

absolventka

**Kaczi, milovnice
hudby a hor**

Kateřina Kouláková alias Kaczi
(* 1991)

Absolventka rekreologie na Fakultě tělesné kultury UP a Konzervatoře a VOŠ Jaroslava Ježka v Praze, zpěvačka, hudebnice, skladatelka, milovnice a propagátorka rodných Beskyd. Na svém kontě má dvě alba *Kněhyně* (2024) a *Nahá* (2021) a EP *Polonahá* (2019), její specialitou jsou koncerty na horách. Už v roce 2012 zvítězila v soutěži *CzechTalent Zlín*, později byla za svou tvorbu nominována na ceny *Jantar* a *Anděl*. Má zkušenosti i jako lektorka zpěvu a moderátorka. Kromě hudby, bez které nemůže být, je jejím velkým koníčkem pohyb, ať už jde o procházky, běh nebo třeba tanec.

Beskydy. Stačí jen pojmenování jejích rodných hor vyslovit a už jí naskakuje husí kůže. Jsou jejím domovem, zdrojem energie, inspirací pro hudební tvorbu. A bez muziky si neumí představit život. Když na pódiu pohodí vlnitou hřívou, rozehraje akordeon a do mikrofonu spustí svým altem, je to strhující zážitek. Také ale výkon, který byste nečekali od absolventky Fakulty tělesné kultury UP. Jenže Kateřina Kouláková alias Kaczi není její typickou absolventkou.

Na olomouckou rekreologii přivedla rodačku z Beskyd vášeň pro pohyb, po roce prezenčního studia ji ale láska k hudbě a zpěvu přetáhla do Prahy, kde se dostala na Konzervatoř Jaroslava Ježka. Na Neřeďin dále jezdila jako „dálkačka“.

„Byla to zábava, velmi ráda na rekreologii vzpomínám. Naučila jsem se plavat a spoustu dalších sportů, také řadu praktických věcí, které využívám dosud. Měla jsem možnost zapojit se do různých, i mezinárodních projektů a především jsem se seznámila se skvělými lidmi. To vůbec nejceněnější, co mi rekre dala, jsou Lucka Borová a Tereška Scharda, dvě velmi dobré kamarádky. S Tereškou jsme se paradoxně seznámily na zážitkovém kurzu na Lipnici, přestože je ze sousední vesnice,“ říká Kaczi.

V muzikantském prostředí se pohybuje od mala, a tak není divu, že zkušenosti z výchovných koncertů rodinné kapely zužitkovala ve své bakalářské práci. „S vy-

užitím písní a příběhů osobností jako Janis Joplin nebo Jim Morrison jsme upozorňovali na to, že užívání alkoholu a drog vede ke špatnému konci, věnovali jsme se i AIDS nebo třeba šikaně. Snad to těm žákům, kteří na koncerty chodili, něco dalo. Moje bakalářka nicméně prošla,“ vzpomíná muzikantka, která ovládá kytaru, ukulele nebo zmíněný akordeon, na který se naučila kvůli svému dědovi.

První vlastní písně byly ovlivněné rockem a s anglickými texty, komentuje je jako krásné a naivní mládí, kdy si myslela, že zboří svět. Výrazněji se jí ale podařilo dát o sobě vědět až o pár let později s českými zpívanými singly *Nahá* a *Konec kariéry*, ve kterých se snoubí písničkářství s moderními trendy i něčím z pověstné rázovitosti severní Moravy.

„To byla doba takového mého přechodu, očisty. Uvědomila jsem si, že nedávám hudbě, co bych jí dávat chtěla, a dělám spoustu jiných aktivit. Jako součást očisty jsem se vydala na pouť do Santiaga de Compostela, a když jsem se vrátila, začala jsem se hudbě věnovat naplno, tělem, duší i financemi. Rozhodla jsem se být muzikantkou na plný úvazek, což byla určitě těžší cesta, ale dávalo mi to smysl a vyplatilo se to,“ přibližuje Kaczi, která má nyní na svém kontě již řadu singlů, dvě plnohodnotná alba, připravuje další a zároveň koncertuje nejen napříč Českem.

Její specialitou jsou vystoupení na horách, se kterými začala, jak jinak, v rodných Beskydech, na Lysé hoře. „Reagovala jsem tak na lockdown během covidu, prostě jsem chtěla hrát. Tak jsem vzala nástroje a šla nahoru. Troufnu si říct, že z koncertů na Lysé se už stal fenomén, co vím, jezdí na ně lidé z různých koutů republiky jako na dovolenou. A mě to spojení hor a hudby také velmi baví, takže v tomto konceptu, kdy necestujete jen za hudbou, ale za širším zážitkem, chci určitě pokračovat. Stále se dívám po dalších netradičních a atraktivních lokalitách.“

Zatímco pro její koncerty jsou dobrá mainstreamová místa, jako je třeba právě Lysá hora nebo Pustevny, když do hor vyrazí bez hudebních nástrojů, vyhledává spíše klidné kouty s minimem lidí. „Dala jsem si takový úkol – chci Beskydy projít do poslední cestičky. Je tu spousta bezejmenných kopců a kouzelných míst, kam nevedou ani turistické značky a která jsou velmi nabízející. Zrovna nedávno jsem jeden takový krásný kopec našla,“ dodává Kaczi.

Připouští přitom, že by si snad i dokázala představit žít někde jinde než v Beskydech. Ale život bez hudby, to ne. „Občas mě napadne, co když mě přestane bavit. Ale pak vezmu do ruky kytaru nebo harmoniku, začnu zpívat nebo tancovat a je jasno. Muzika je zarytou součástí mého života a bez ní to prostě nejde.“

Chemik Lukáš Kučera: od domácího sládka k univerzitnímu pivovaru

Jako domácí sládek se Lukáš Kučera naučil vařit své vlastní pivo. Ale to mu nestačilo. Napadlo ho, že by bylo dobré se o své znalosti podělit. A protože je především chemik působící na katedře analytické chemie Přírodovědecké fakulty UP, přemýšlel, jak své zkušenosti využít pro studenty.

„Pivní fenomén lze totiž zkoumat z mnoha úhlů pohledu. Ať už jde o historii vaření piva, vývoj receptur a pivní kultury v čase, geografické odlišnosti v postupu vaření piva, používání moderních technologií v současném pivovarnictví či o zdravotní hledisko pití piva. Jako domácí sládek jsem vařil pivo od roku 2017. Tehdy mě napadlo, proč bych se se studenty nepodělil o své zkušenosti,“ vzpomíná chemik.

Svůj nápad dotáhl do konce. V roce 2022 Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého otevřela experimentální pivovar EUREKA a připojila se tak k řadě dalších vysokých škol, které mají své vlastní pivovary.

Na rozdíl od jiných univerzitních pivovarů, které jsou často úzce spojeny s oborem Pivovarnictví a sladařství, chtěl Lukáš Kučera pivovar zpřístupnit studentům

všech oborů a seznámit je s celým procesem vaření piva.

Aby bylo možné pivovar správně provozovat, je třeba mít odpovídající odborné vzdělání. Lukáš Kučera proto během zakládání univerzitního pivovaru absolvoval rekvalifikační kurz na sládka. „Největší problém ale byl v administrativě, zejména v získání povolení, aby pivovar mohl fungovat na přírodovědecké fakultě. Nejsme ale komerční pivovar, takže nemusíme řešit živnostenské oprávnění nebo hygienu.“

Studenti v rámci předmětu Cvičení z chemie piva, který se na katedře analytické chemie vyučuje, navrhuji recepty, které jsou pak realizovány se spolupracujícími minipivovary. Při slavnostním křtu pivovaru a u příležitosti 70. výročí založení přírodovědecké fakulty byl například ve spolupráci s pivovarem Chomout vyroben pivní speciál RE450N UP. Studenti se také zúčastnili degustační soutěže nazvané Studentská pivní liga, která je součástí Moravské vernisáže piva. Studentky pak vyrobily speciální růžové pivo BrewHer v rámci mezinárodní iniciativy Pink Boots Collaboration Brew

Day, která podporuje vzdělávání žen v pivovarnictví. Pivo ve stylu West Coast IPA bylo možné ochutnat u příležitosti 10. výročí otevření UPointu, informačního centra a obchodu Univerzity Palackého.

Lukáš Kučera se ke studiu analytické chemie dostal náhodou. Když ho nepřijali na studium zubního lékařství, rozhodl se odjet pracovat do Itálie. Jeho maminka se ale nechtěla smířit s tím, že její syn nebude mít vysokoškolský diplom, a přihlásila ho na obor, kde ho bez přijímaček vzali.

„Studoval jsem, abych mámě udělal radost. Když jsem končil studia oboru Chemie, geologie a ochrana životního prostředí, zbyl jsem v ročníku jediný. Během bakalářského studia jsem zjistil, že se nechci zabývat geologií, ale chemií. Baví mě, jak je pestrá. Analytická chemie se dá totiž využít k jakékoliv analýze. V současné době se věnuji rozboru hmotného kulturního dědictví, zkoumám vzorky z archeologických výzkumů, výzdoby na kovových a skleněných předmětech či výplně keramických nádobí, což znamená zbytky jídla a pití,“ dodává Lukáš Kučera.

O PIVOVARU EUREKA

Heuréka (nebo také Euréka) je zvolání při nečekaném, náhlém objevu či vydařeném experimentu. Tento výrok poprvé zvolal Archimédés ze Syrakus, který měl tak obrovskou radost z pochopení souhry chování těles a kapaliny, do které se těleso ponořuje (Archimédův zákon), že běhal nahý po ulici a vykřikoval tento výraz (jednoduše zrovna vyběhl z vany).

Když v roce 2022 vznikla myšlenka vytvoření univerzitního pivovaru, který by sloužil jako platforma pro mezioborovou a mezifakultní spolupráci v rámci univerzity, název EUREKA se přímo nabízel.

Ocenění pro nadějně básníky, prozaiky i dramatiky

Více než sto nadějných básníků, spisovatelů a dramatiků se přihlásilo do jednadvacátého ročníku tradiční literární soutěže vyhlášené rektorem Univerzity Palackého. Z celkového počtu 124 českých a slovenských příspěvků vybrala porota tvořená literární expertkou Janou Vrajobou, básníkem Radkem Malým a spisovatelem a scenáristou Michalem Sýkrou dvanáct nejlepších. Vyhlášení výsledků literární soutěže bylo jedním z programových bodů letošního Olomouckého majálesu UP a autoři oceněných textů se tak představili ve středu 14. května na ceremonii v letním kině.

V kategorii poezie se z prvenství radovala Magdaléna Ordeltová, stříbrná byla Adéla Špičková a třetí místo získal Ondřej Toufar. Čestné uznání udělila porota trojici

Anna Mária Kubincová, Kateřina Seidlerová a Jakub Souček. V kategorii próza zaujal porotce nejvíce text Daniela Háka, druhé místo pak shodně obsadily Tereza Dokoupilová a Natálie Nebáznivá. Studentům Petru Schönovi a Jáchymu Žaludovi patří čestná uznání. Daniel Hák dominoval i v kategorii drama, čestné uznání získala Tereza Tichá.

„V minulých ročnících se docela často stávalo, že jsme našli s kolegy porotci rychlou shodu na prvních třech místech, protože talenty doslova „vystupovaly“ z množství pročítaného textu. Letos to bylo poněkud odlišné, měli jsme poměrně širokou skupinu kvalitních autorů, z nichž jsme vybrali finalisty. Je naší běžnou praxí, že pouze nesečteme body, které jsme individuálně tvůrcům přidělili, ale abychom našli shodu,

texty znovu společně pročítáme a diskutujeme nad nimi, hledáme poctivě ty nejlepší k ocenění,“ uvedla k letošní soutěži porotkyně Jana Vrajobá a současně poslala vzkaz skrytým literárním talentům z řad studentů. „Nebojte se zúčastnit! Nikdo vás v případě neumístění neztrapní. Naopak ocenění je dobrá zpětná vazba, že jste talentovaní. Je to také pobídnutí k dalšímu rozvoji vašeho tvůrčího potenciálu,“ zdůraznila Jana Vrajobá.

Studentská literární soutěž Univerzity Palackého oslavila vloni úctyhodných třicet let. O vznik soutěže se zasadil první polistopadový rektor UP Josef Jařab.

Texty letošních vítězů najdete na webu spisovatele.upol.cz. Příští dvaatřicátý ročník bude vyhlášený v lednu 2026.

MAGDALÉNA ORDELTOVÁ

jsem

jsem duše vůně kadidla a hlíny.
jsem šumění klasů a hlas havrana,
savana a v ní cukrová třtina.
prázdná lahev vína.
jsem hlas a za ním zanechány stíny,
jsem pocit viny.
jsem na palcích záděry,
jsem chci zůstat v posteli,
jsem takhle jsme to nechtěli.
jsem smírek a jsem hedvábí,
jsem šeptání v bezpráví,
jsem večere ve vaně
a do dlaně chytuté chmýří.
jsem panák, nebo čtyři.
jsem nikdo a jsem každý,
jsem vrah i oběť vraždy,
jsem kořeny v podzolu a jména apoštolů
vzývám vždycky v kleče.
mlčet a řvát,
syta mít hlad.

tetan

dej mi dávku tetanu,
ať můžu žít v kovovém světě.
na střeších už nikdo nesedí
a hvězdy nemají pro koho plakat,
ani blít.
tak dej mi dávku tetanu,
ať můžu žít v kovovém světě.
trávím se, když jej trávím.
pamatuješ, jak nám život nedal spát?

ADÉLA ŠPIČKOVÁ

Metastavy

Myslela jsem, že
až mi bude přes dvacet, že budu víc vědět,
co chci a co dělat a svého si hledět.
Nevím nic a tak to bude napořád.
Dokud si nevyberu roli, za kterou budu hrát
tuhle společenskou hru.
Mohla bych znát nepsaný řád,
vědět, co si přát.
Teď hraju sama a jindy ve vztahu,
nicméně jsem neustále na tahu
a ten teď stojí mne velkou námahu.
Nemyslet na to, co by bylo, kdyby
a co by bylo za to.
Chci jít kupředu dál:
kudy se tam dostanu mi nikdo neukazoval.
A co když není nic nového tam,
kam se ženu, a co když štěstí,
štěstí já tam vlastně ani neseženu?

Čas s tebou

Řekla bych „rožni“,
bys nerozuměl
a toužil spíš po tmě a blízkosti těl.
Řekla bych „rožni“,
ty že nemáš prase
a hned by ses zajímal, jak svléknout mne.
Zase.

ONDŘEJ TOUFAR

viola

Korbáčik a hlad s perokresbou,
mladá
sedí u propasti violy švarné,
kde kvete buk citronových chutí,
vstup
do malby tepané, kde píše dub,
do země za zlatým mořem klasů,
kde kouří rusalka, směje se, bouří
bájným smělým úsměvem.

Cop sněhový z hladin úplňků,
půlnoční tráva, stříbrný očimlív,
nic – stonek z borky chudé
roste ve výšku a všude
čeká se na lepší kontury, vůně,
výdutě z kmene pampelišky.
Tam v háji v modravé sasanky
svůdně ulehla sladká violka.

Pojiva básně a habru v břechtanech
psávala do fůry o lásce tichý mech
dé plas ká, má milá, tady, dá
tvá matka štěstěnu, vinšuje fialkám?
Tam, kde podzimní listí tleje a vykvétá
zpět v žlutavou ratolest
prchavě pod pelest
věneček fialových.

foto: Jakub Čermák

zrcadlení

Luca Chiurchiu je postdoktorand na katedře romanistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého. Zabývá se italskou literaturou dvacátého a jedenadvacátého století.

“Praga magica” è il titolo di un saggio narrativo molto bello di un poeta e studioso italiano che per primo ha introdotto la cultura Ceca in Italia: Angelo Maria Ripellino. Proprio grazie a questo saggio, e alle traduzioni di Ripellino, ho conosciuto la Repubblica Ceca per la prima volta: sono entrato in contatto con autori immensi come Hrabal e Hašek e con una visione del mondo del tutto particolare, in apparenza lontanissima da quella del mio paese d’origine: una visione disincantata e piuttosto disperata, alle volte, ma mai arresa, mai rassegnata, direi piuttosto amaramente divertita, comunque le cose vadano e per quanto queste stesse cose sembrino oscure e inaffrontabili, almeno all’inizio.

Poi ho avuto la fortuna di visitare davvero la Repubblica Ceca, e il privilegio di viverci, in particolare a Olomouc. La prima volta da studente, nella primavera del 2014, grazie al programma Erasmus+ attivo presso UPOL, e poi, per due anni, grazie all’OP JAC Project “MSCA Fellowships at Palacký University II”, cofinanziato dall’Unione Europea e dal Ministero dell’Istruzione Ceco, dal settembre del 2023 a quello del 2025. In questi ultimi mesi Olomouc è diventata la mia seconda casa: la sua dimensione non troppo grande e vivibilissima, così simile a quella delle città della mia regione in Italia (Marche), e la gentilezza dei suoi abitanti mi hanno fatto sentire parte di una comunità nonostante le barriere linguistiche. Anche nell’ambiente di lavoro mi sono trovato molto bene: i colleghi, le colleghe e le studentesse e gli studenti del Dipartimento di Lingue Romanze e i responsabili del mio progetto hanno favorito la mia integrazione presso UPOL trattandomi sempre da pari e dandomi sostegno concreto per qualsiasi iniziativa. In questi due anni, infatti, ho cercato quanto più possibile di creare collegamenti con il mondo della letteratura contemporanea italiana, organizzando un convegno internazionale e alcuni incontri con studiosi ed editori che, mi auguro, porteranno in seguito ad altre collaborazioni.

Spero di essere riuscito a restituire almeno un poco di quello che questa esperienza mi ha dato, a onorare la fiducia di coloro che hanno creduto in me e di aver lasciato una piccola impronta positiva del mio passaggio a UPOL e in quella che per me, ormai, è la mia Olomouc magica.

„Praga magica“ je název velmi krásného esejistického vyprávění italského básníka a badatele, který jako první představil českou kulturu v Itálii: Angela Maria Ripellina. Právě díky této esejí a Ripellinovým překladům jsem poprvé poznal Českou republiku – dostal jsem se do kontaktu s velkými autory, jako byli Hrabal a Hašek, a také s naprosto osobitým pohledem na svět, jenž se zpočátku zdál být vzdálený tomu z mé rodné země. Pohledem, který je často odzbrojující a spíše beznadějný, nikdy však rezignovaný, odevzdáný. Řekl bych spíše trpce pobavený, bez ohledu na to, jak se věci vyvíjejí a jak temné či neřešitelné se zpočátku mohou zdát.

Pak jsem měl to štěstí Českou republiku skutečně navštívit a žít v ní, konkrétně v Olomouci. Poprvé jako student na jaře 2014 díky programu Erasmus+, který probíhá na Univerzitě Palackého, poté na dva roky díky projektu OP JAK „MSCA Fellowships at Palacký University II“, spolufinancovanému EU a MŠMT ČR, a to od září 2023 do září 2025. V posledních měsících se pro mě Olomouc stala druhým domovem – díky své rozumné velikosti a skvělé obyvatelnosti, která mi připomíná města v mém rodném italském regionu Marche. A také díky laskavosti jejích obyvatel jsem se zde navzdory jazykovým bariérám cítil jako součást komunity. Cítím se zde velmi dobře i v pracovním prostředí – kolegové, kolegyně, studenti a studentky z romanistiky a vedoucí mého projektu mi usnadnili integraci na UP tým, že mě vždy brali jako sobě rovného a poskytovali mi konkrétní podporu pro jakoukoli iniciativu. Během těchto dvou let jsem se co nejvíce snažil navázat spojení se světem současné italské literatury – pořádal jsem mezinárodní konferenci a několik setkání s odborníky a nakladateli, která, jak doufám, povedou k dalším spolupracím.

Doufám, že se mi alespoň trochu podařilo vrátit to, co mi tato zkušenost dala, že jsem naplnil důvěru těch, kteří ve mně věřili, a že jsem po sobě na UP a v tom, co je pro mě už dnes „má magická Olomouc“, zanechal malou pozitivní stopu.

Propršené olomoucké majáles roku 1956

Zatímco v letech 1946 a 1947 se studentské majáles v Olomouci uskutečnily, naplněné radostí z osvobození Československa z područí německého nacismu a obnovení olomouckého vysokého učení (jak dokládají amatérské filmy během nich natočené), znamenal „Vítězný únor“ pro veřejné a hromadné studentské veselí utrum. Žerty a recese mohly totiž mít za následek tvrdý existenční postih jejich původců, nezřídka iniciovaný tehdejšími svazáky (členy Československého svazu mládeže, ČSM). Místo vysokoškolských majáles zaujaly Radostné dny mládeže (označené občas za majáles či majalie), jež koncem školního roku organizovaly krajské výbory ČSM – tak tomu bylo v Olomouci 19. a 20. června 1948. Dne 13. května 1950 v souvislosti s krajskou konferencí ČSM pod heslem „Se stranou v čele jdeme k cíli směle!“ na zimním stadionu „byly uspořádány radostné majáles, jichž se zúčastnilo asi 6 tisíc lidí“. Ztuhla utažené ideologické šrouby vlády Komunistické strany Československa (KSČ) poněkud povolily po XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu (KSSS), jenž se konal 14.–16. února 1956 a na němž její 1. tajemník Nikita Sergejevič Chruščov odsoudil „kult osobnosti“ Josifa Vissarionoviče Džugašviliho-Stalina a zločinné porušování sovětské zákonnosti.

Fáze příprav

Za jakých okolností došlo nedlouho po XX. sjezdu KSSS k oživení vysokoškolských majálesových tradic v Olomouci, popsali Karel Konečný ve vlastivědné revui Střední Morava (2001, č. 12) a Pavel Urbášek v kolektivní publikaci Univerzita v Olomouci 1573–2009 (další vydání 2019 a 2023). Je třeba zdůraznit, že organizace KSČ a ČSM na tehdejších olomouckých vysokých školách – Univerzitě Palackého v Olomouci, omezené na lékařskou fakultu, a Vysoké škole pedagogické s fakultou společenských a fakultou přírodních věd, realizovaly záměr Oddělení propagandy a agitace Ústředního výboru ČSM uspořádat majáles zejména v Praze a v Bratislavě jako akce předcházející IV. světovému kongresu studentstva, jenž se uskutečnil v Praze ve dnech 26. srpna až 4. září 1956. Vhodnou náplň studentských májových veselí stanovila metodická příručka; časopis Univerzita Karlova dokonce doporučil případná hesla, jako např. „Za další růst zaměstnanců rektorátu!“, jež ale nebyla jeho redakcí míněna ironicky, na rozdíl od hesel

nesených v pražském majálesovém průvodu 19. května toho roku, jako např. heslo „Ať žijí korejští studenti! Ale za vlastní peníze!“

Koncem března 1956 se organizace olomouckých majáles ujal třináctičlenný přípravný výbor, složený ze členů fakultních výborů ČSM na UP a VŠP, jemuž předsedal odborný asistent katedry marxismu-leninismu PhDr. Jaroslav Kafka. Termín majáles byl stanoven na pondělí 30. dubna toho roku s tím, že za nepříznivého počasí se studentská festivita uskuteční 4. května. Rektor UP, neurolog prof. MUDr. Jaromír Hrbek, DrSc., dotoval majáles částkou 3300 Kčs, zatímco rektor VŠP, bohemista prof. PhDr. Jaromír Bělič, DrSc., podmínil dotaci 2400 Kčs tím, že majáles budou prodělečné (což se nestalo), a závodní výbor Revolučního odborového hnutí na VŠP obdaroval studenty částkou 800 Kčs. Započala výroba plakátů a transparentů, obstarávaly se kostýmy a dva alegorické vozy, chystal se ohňostroj, právě v Olomouci hostující cirkus Kludský přislíbil zapůjčit do majálesového průvodu slona. V redakci dvou čísel Majálesových listů se angažoval zejména student VŠP Jiří Pištora, talentovaný a posléze literární kritikou vysoce hodnocený básník (po srpnu 1968 „normalizátory“ politicky perzekvovaný a 20. září 1970 tragicky zemřelý). Zvaní na majáles zajišťovaly staročeskými apostrofami tzv. zvací skupiny v historických kostýmech a hudební skupina bakalářů v talárech.

A přšelo, jen se lilo...

V sobotu 28. dubna 1956 sice notně přšelo, ale předpověď počasí na následující týden slibovala protrhávání oblačnosti, a tak úvahy o přeložení majáles na 4. května vzaly za své. Jenže v pondělí 30. dubna, kdy o šesté hodině ranní započaly práce na výzdobě nádvoří rektorátu UP a VŠP (Křížkovského ul. 8 a 10) a dalších prostor, kde se měl konat majálesový program, se v 10 hodin dopoledne spustil vytrvalý déšť. Na uskutečnění majáles však naléhali již shromáždění studenti, a také rektori beroucí ohled na příjezd Zdeňka Fierlingera, olomouckého rodáka a v letech 1953–1964 předsedy Národního shromáždění ČSR a ČSSR. Čelo majálesového průvodu s jezdci na koních v historických kostýmech, s arabskými studenty v krojích a davy maskovaného studentstva za ran dělobuchů a dalších efektů dorazilo k radnici v 17 hodin.

Účastníci i diváci průvodu ale marně očekávali příchod slona – vedení cirkusu Kludský totiž na poslední chvíli kvůli hustému dešti slona odmítlo zapůjčit z obavy, aby se drahocenný tlustokožec nenachladil. Vytrubováním z radničních ochozů a arkýřů a následným provoláním byly olomoucké majáles zahájeny. V aule VŠP v ul. Křížkovského se poté sehrály humorné scénky a výstupy, bouřlivého úspěchu se dočkalo pásmo latinskoamerických písní a tanců v podání studentů VŠP – hispanistů, načež následovala v areálu VŠP taneční zábava, již se podle počtu prodaných vstupenek zúčastnilo na 2100 osob.

Dozvuky majáles

Dne 8. května 1956 se uskutečnily z iniciativy studentů VŠP Dozvuky majáles, jež měly dát prostor majálesovým kreacím znemožněným deštěm a jež vyvrcholily taneční zábavou na nádvořích rektorátu UP a VŠP v ul. Křížkovského 8 a 10. Již připravené pražské i olomoucké majáles v květnu 1957 se však až na „májovou veselici“ nekonal. Vedoucí katedry marxismu-leninismu na LF UP totiž při rutinní stranické kontrole věnoval „aparátčikovi“ Ústředního výboru KSČ první číslo majálesových novin Troubadour z 9. dubna 1957, jehož obsah prý pohoršil i samého prezidenta ČSR Antonína Zápotockého do té míry, že pořádání majáles v Praze i jinde bylo neprodleně zakázáno. Teprve v roce 1965 se majáles v Praze obnovily, jenže jejich králem byl zvolen americký básník Allen Ginsberg, iritující svým životním stylem a poezií jak establishment kapitalistický, tak komunistický – na další majáles proto Praha čekala až do roku 1990. V Olomouci se majáles opětovně konaly od roku 1960, a to jako průvody v maskách a krojích s následnými veselicemi a tanečními večírky pod záštitou univerzitní organizace ČSM. Zvláště mezi nimi vynikaly majáles roku 1961 jako součást oslav 40. výročí založení KSČ a roku 1966 v souvislosti s oslavami 20. jubilea vzniku UP. Majálesový průvod toho roku byl však ideologicky znesvěcen skupinou studentů převážně z Přírodovědecké fakulty UP, maskovaných za ruské mužiky a Skoty a nesoucích transparent „Sovětský svaz – náš vzor!“, což se ovšem neobešlo bez ingerence příslušníků Státní bezpečnosti. Olomoucké majáles v roce 1967 a zejména v roce 1968 reflektovaly zcela atmosféru československého „obrodného procesu“.

MATTONI RUNNING FESTIVAL OLOMOUC 14. 6. 2025

RUNCZECH
HALFS

EURO
HEROES

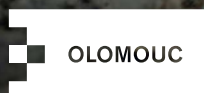
MATTONI
1/2MARATON
OLOMOUC

ŠANTOVKA BĚH
NA 5 KM:
BĚH O POHÁR
REKTORA UP

DM RODINNÁ MÍLE
DM BAMBINI RUN

QR KÓD:

RUNCZECH

ALL RUNNERS
ARE BEAUTIFUL

